

1r

Daurim es uelhs ath mon

Educacion primària
cicle iniciuau

1

Conselh Generau
d'Aran

Direccion deth projècte:

Laura Alonso
Rosa Aragonés

Projècte grafic:

Alèxia Grustan

Edicion:

Conselh Generau d'Aran

Fotografies:

Torisme Val d'Aran, Conselh Generau d'Aran,
Alèxia Grustan, Laura Alonso, Rosa Aragonés.

www.publicdomainpictures.net

www.freejpg.com.ar

www.es.123rf.com

www.all-free-download.com

www.everystockphoto.com

Diboish contraportada:

Naia Garzón

D.L.:

L-1002-2012

I.S.B.N:

978-84-89940-10-9

Ensenhador

Tèma 1	Era escola	5
Tèma 2	Com èm?	17
Tèma 3	Es nosti sens	33
Tèma 4	Era família	47
Tèma 5	Pòbles e ciutats	61
Tèma 6	Es carrèrs	73
Tèma 7	Es aliments	85
Tèma 8	Eth paisatge	99
Tèma 9	Es mestiers	119
Tèma 10	Es plantes	137
Tèma 11	Es animals	151
Tèma 12	Reciclatge materials e màquines.	165

Tèma 1

Era escòla

- Quina d'aquestes imatges ei com era nòsta escòla?
- Qué ei era escòla?
- Qué ne sabem dera nòsta escòla?
- Qué mos agradarie saber deth foncionament dera nòsta escòla?

Era nòsta escola

1. Diboisha-la:

2. Es donades d'era nòsta escola son:

Nòm:

Adreça:

Carrèr :

Localitat :

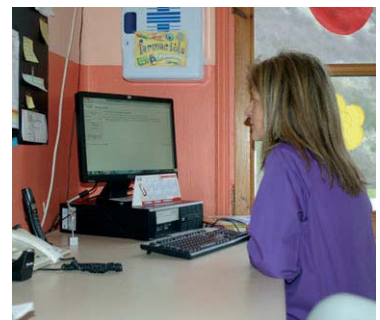
Telefòn:

Era escola per laquens

Plan d'ua escola

3. Ena escola podem trapar desparières estances:

4. Escribe eth nòm d'aqueres dependències qu'auem ena nòsta escola.

.....

.....

.....

.....

.....

5. Restaca:

Classa

Gimnàs

Lavabo

Minjador

Biblioteca

Sala de mestres

Pati

Qui treballa ena escola?

I a escoles que també an:

- Auxiliar/a de conversa
- Auxiliar/a d' Educació Especial
- Administratiu/va
- Monitors/es d'activitats extraescolares
- Consèrge

6. Soslinha quines d'aquestes i a ena tua escola.

7. Restaca:

Eth/era
director/a

Es mestres

Monitors/es
de menjador

Personau
de netejatge

8. Com se ditz eth director o directora dera escola?

9. Com se ditz eth tòn tutor o era tua tutora?

10. Dambl qui aprenes:

Musica

Educacion Fisica

Anglés

Era nòsta classa

"Ei plan important entath bon
foncionament dera classa que i age
ues **normes** e uns **cargues**"

11. Escriu es normes dera tua classa:

•
•
•
•
•

12. Mèrca quini d'aquesti cargues auetz ena classa.

Prumèr deth reng

Assistència

Temps

Taulèu

Materialu

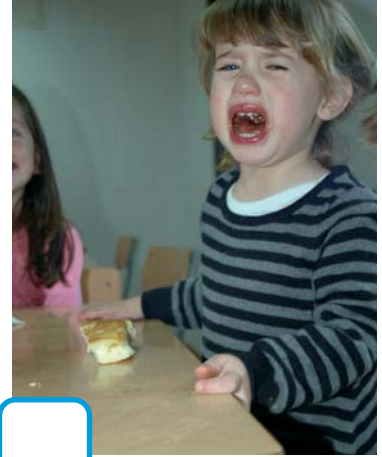
Delegat

Reciclatge

Bèsties - plantes

13. Raia es accions incorrectes en ua classa:

Er orari

	Deluns	Dimars	Dimèrcles	Dijaus	Diuenres
Franja 1 9-9'50h	MATEMATIQUES	MATEMATIQUES	MATEMATIQUES	MATEMATIQUES	PROJÈCTE INTERDISCIPLINAR
Franja 2 9'50-10'40h	ARANÈS	ARANÈS	ANGLÈS	CASTELHAN	ARANÈS
10'40-11'10h					
Franja 3 11'10-12h	CATALAN	RELIGION ENS. ALTERNATIVA 1r	CASTELHAN	FRANCÉS	EDUCACION FISICA
Franja 4 12-13h	ESTRATÈGIES MATEMATIQUES	MUSICA	MUSICA	EX.ESCRITA	LECTURA TUTORIA
Dinar					
Franja 5 15-16h	CONEISHEMENT DETH MIEI NATURAU E SOCIAU	SENSIBILITAT ARTISTICA: MANUALITATS	ARANÈS	EDUCACION FISICA	ANGLÈS
Franja 6 16-17h	CONEISHEMENT DETH MIEI NATURAU E SOCIAU	CONEISHEMENT DETH MIEI NATURAU E SOCIAU	EXPRESSION ORAU	PLASTICA	CATALAN

Ei plan important campar eth nòste orari entà saber quan tòque cada airau e premanir eth materiau de besonh.

14. Guarda er orari dera classa ena tua agenda e pinta de color verd es ores de coneishement deth miei

15. Respon:

- Guaires ores de coneishement deth miei cada setmana?
- Quini dies son? Pinta-les

Deluns	Dimars	Dimèrcles	Dijaus	Diuenres	Dissabte	Dimenge
--------	--------	-----------	--------	----------	----------	---------

16. Perqué i a dies que non son pintadi?

.....

17. Quini son es dies que non vam tà estudi?

.....

Era dimenjada, dissabte e dimenge, non auem estudi.

18. Entorneja cò que més t'agrada der estudi

Qué auem aprenut?

1. Explica oraument qué auem aprenut en aquest tèma.

2. Escriu tres espacis d'era escola

.....

.....

.....

.....

.....

3. Raia es causes que non hèm ena escola?

Dromir

Sopar

Estudiar

Matematiques

Guardar era tele

Crompar

Musica

Plastica

Passejar

4. Guarda eth tòn orari e escriu quaires causes estúdiés ath long d'era setmana:

.....

.....

.....

.....

.....

Mos avaloram

 Entorneja era opcion més avienta.

Sabi com funcione era escola?

Coneishi as desparières
persones dera escola?

Coneishi e respècti es normes
dera classa / escola?

Tèma

2

Com èm?

Òla! Aquest sò jo.
Qué trapes qu'auem en comun tu e jo?

- Qué i ves en aquest dibuish?
- Toti es mainatges e mainades que i a son egals? Perqué?
- Qué sabem deth nòste còs?
- Qué mos agradarie saber deth foncionament deth nòste còs?

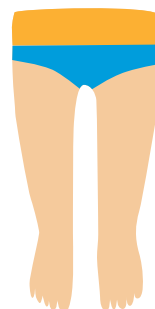
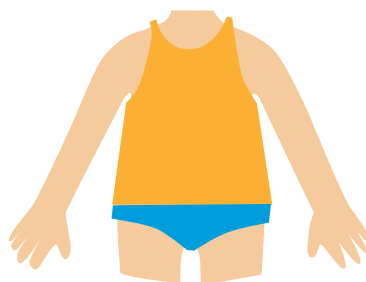
Eth nòste còs

1. Diboisha-te de còs sencer cò més complet possible.

Eth nòste còs ei format per diferentes parts:

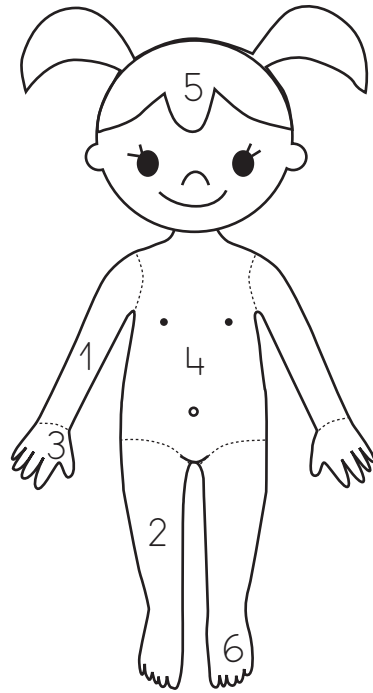

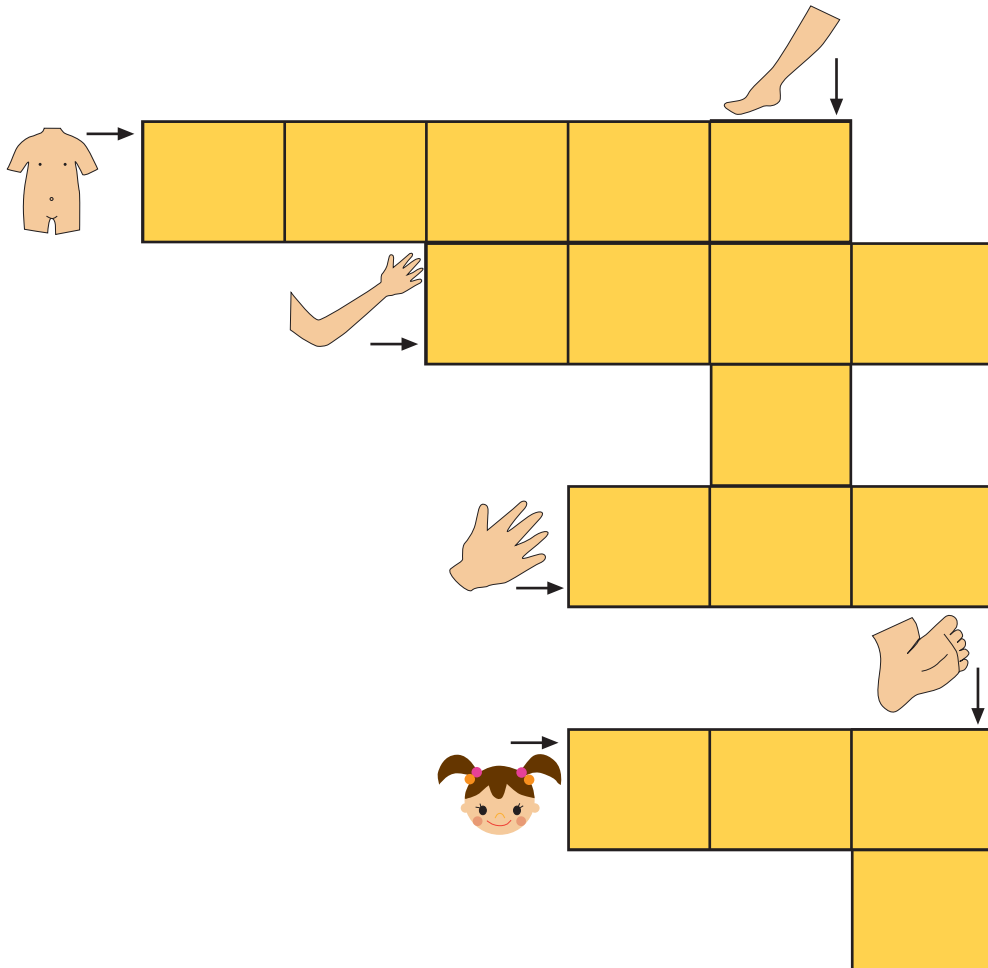
2. Pinta en tot seguir eth còdi de colors

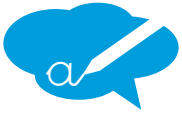
Legenda:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.

3. Mots crotzadi

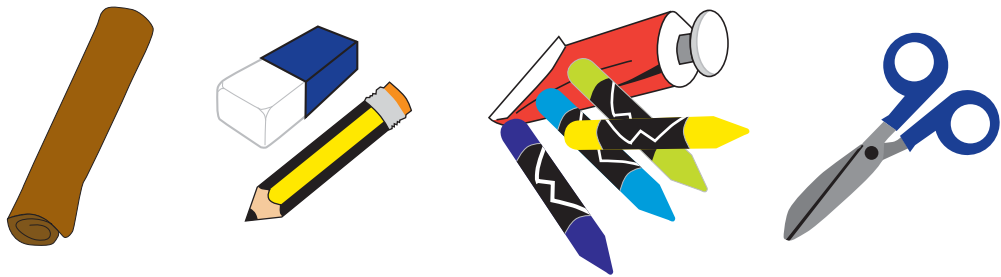

4. Experimenta:

Per parelhes diboishatz, en un bocin de papèr d'embalar, era siloeta deth còs d'un des membres dera parelha. Un còp hèt, completatz eth diboish e escriuetz eth nòm des parts deth còs que coneishetz.

Finalment penjaram eth pannèu ena classa e l'anaram completant dambl es causes nauèras qu'apreneram ath long deth tèma.

Auem de besonh:

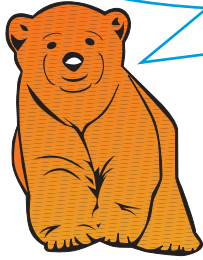

Entà saber s'ac auem comprenut, indica quin ei er orde corrècte entà hèr ben era activitat.

Eth còs peth dauant: èm egals?

Es mainatges e mainades
auem ues parts deth còs que
mos hèn diferents

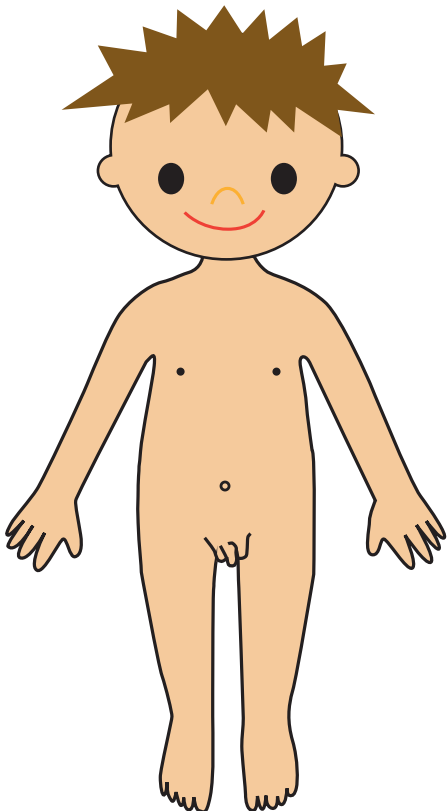

E nes **mainatges** observam eth **membre** e enes **mainades** era **natura**.

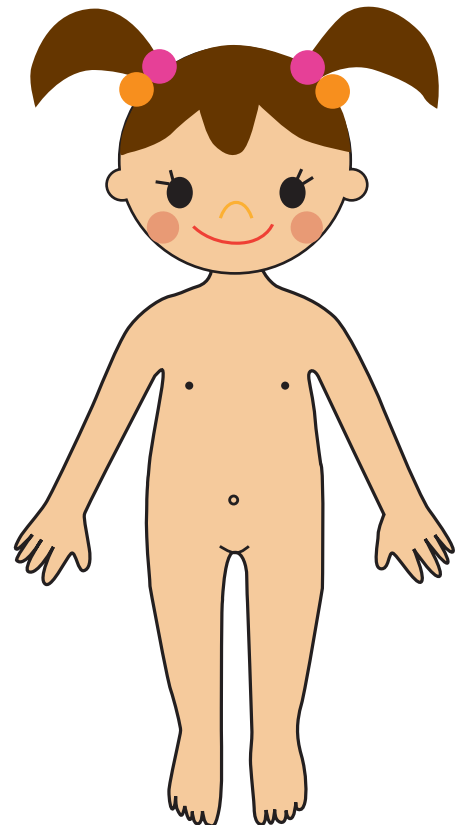
Ua part qu'auem en comun son es popes, qu'enes mainades se desvoloparàn mès qu'enes mainatges

5. Restaca es parts:

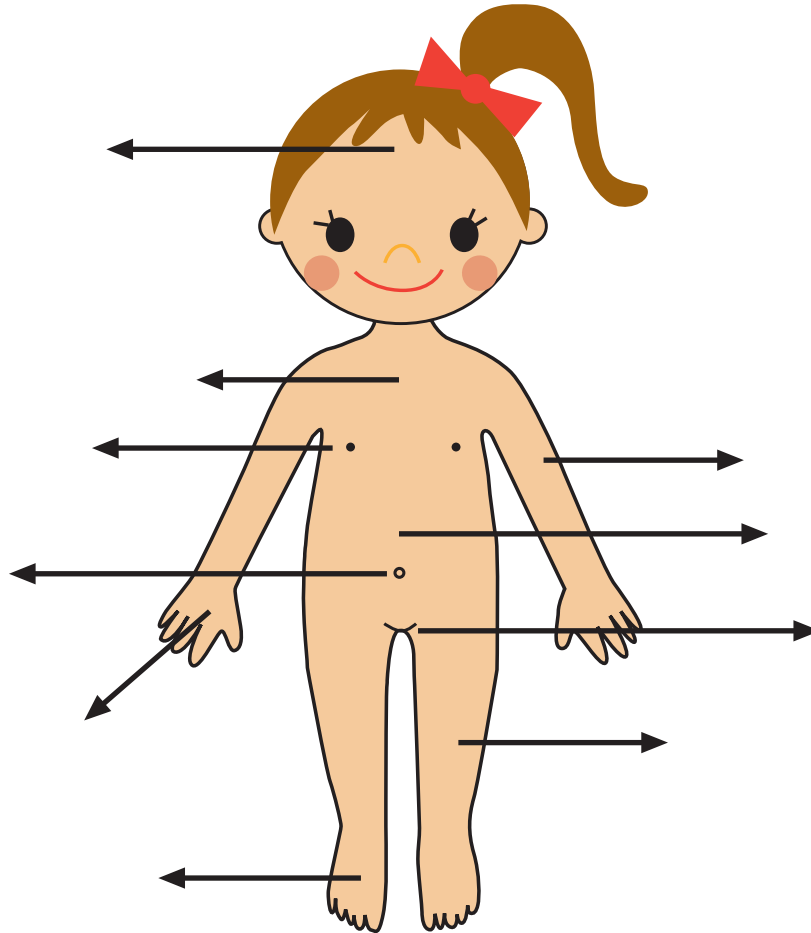

popes
melic
vrente
membre
natura

6. Còla es nòms des parts deth còs que traparàs ath finau deth libre. (Annèx 1)

As podut colar toti es pegasolets?

.....

Quimi t'an sobrat?

.....
.....
.....

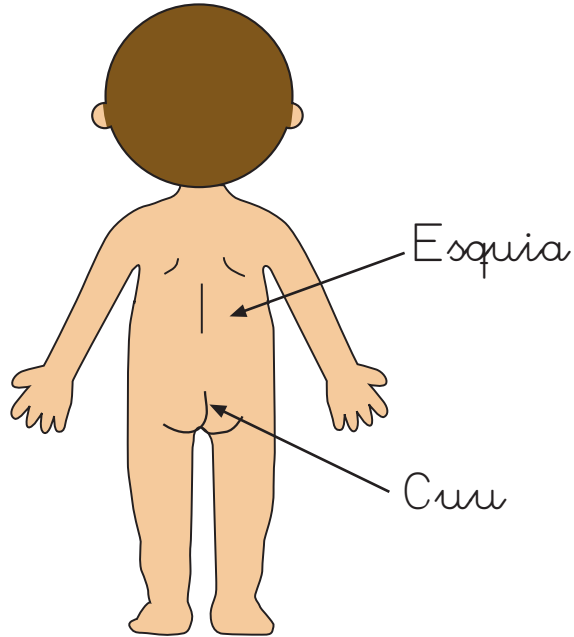
Perqué?

.....

Eth nòste còs peth darrèr: èm egals?

7. T'atreuisses a endonniar s'ei un mainatge o ua mainada?

Quan mos guardam d'esquia toti èm lèu lèu egals.
Non i a cap de part que mos diferèncie.

8. Classa es parts deth còs ena gresilha que seguís:

melic - esquia - membre - popa - cuu - natura

Dauant	Darrèr
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Eth cap.

9. Saberies completar aquest cap dambl totes es sues parts? Diboisha es parts indicades.

Peu

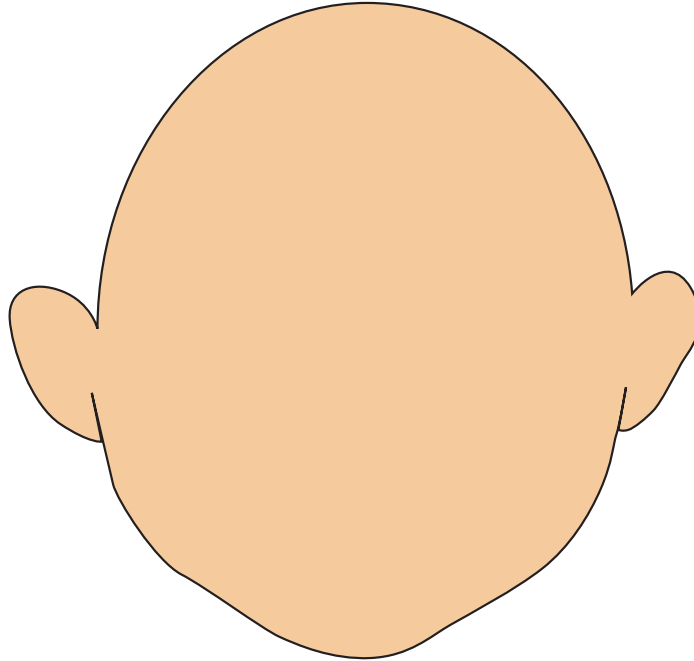
Celhes

Uelhs

Aurelhes

Nas

Boca

Tèsta

Pestanhes

Caròles

Pòts

Maishèra

- Entorneja es parts que non as podut diboisar.

10. Restaca:

frisat - lis - long - cuert - ròi - nere - castanh - ros/rossa

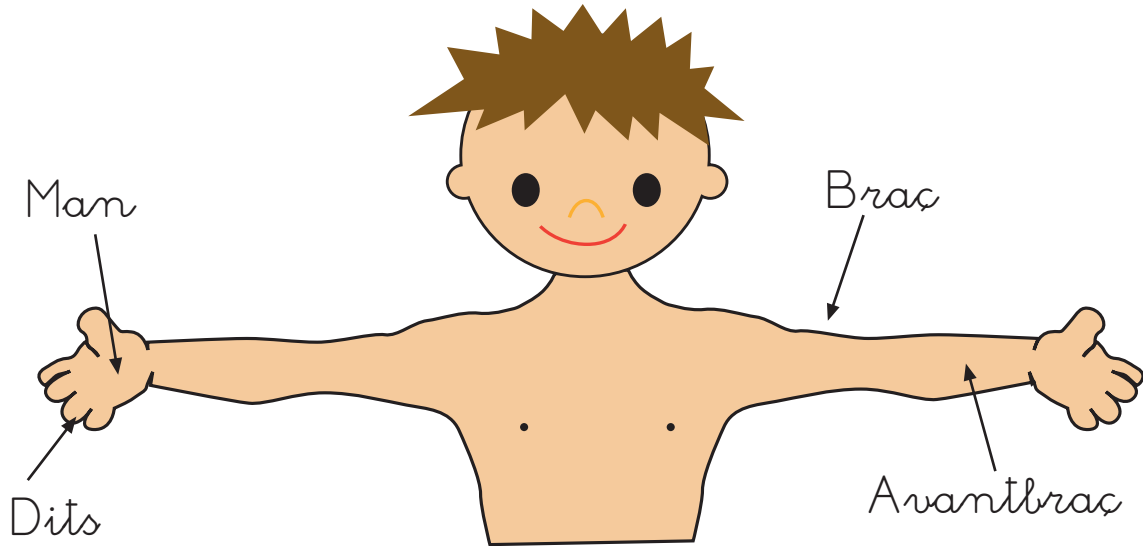
11. Complèta:

Jo è eth peu e

Es mèns uelhs son de color

Es extremitats:

Es extremitats superiores son formades pes braci.

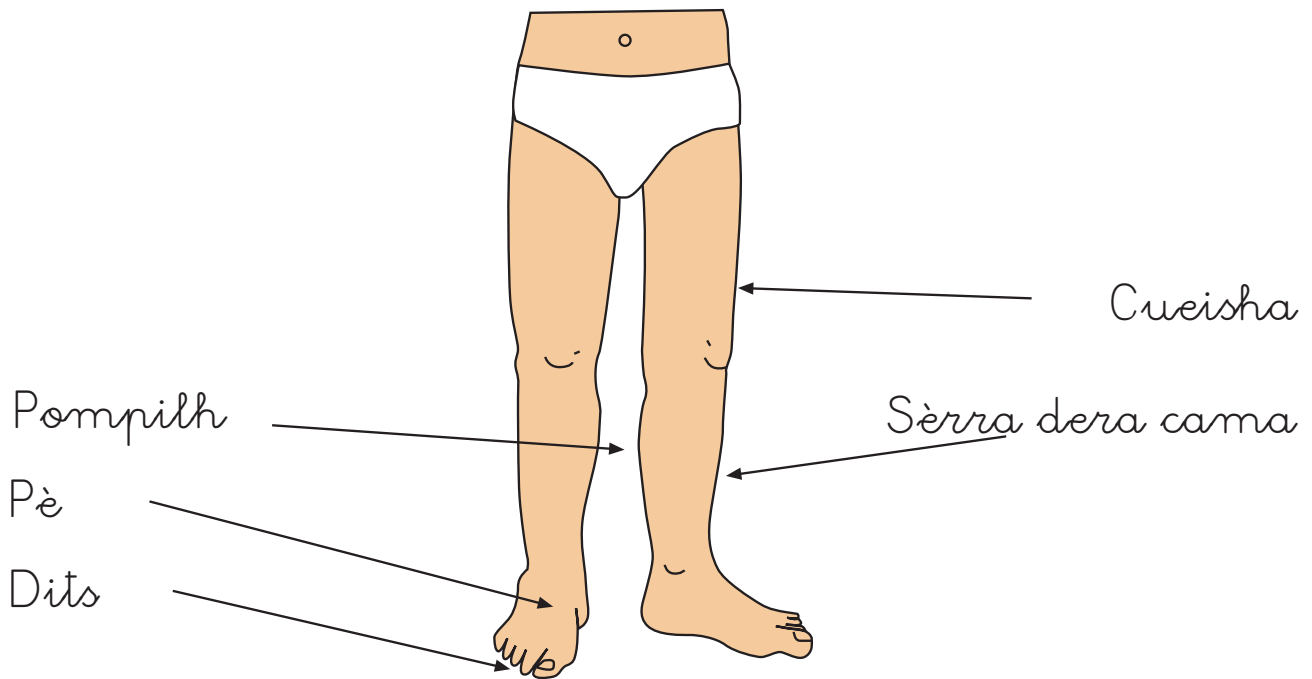

12. Diboisha era tua man esquèrra (era dreita tàs esquerrèrs) e escriu eth nòm de cada dit en sòn lòc:

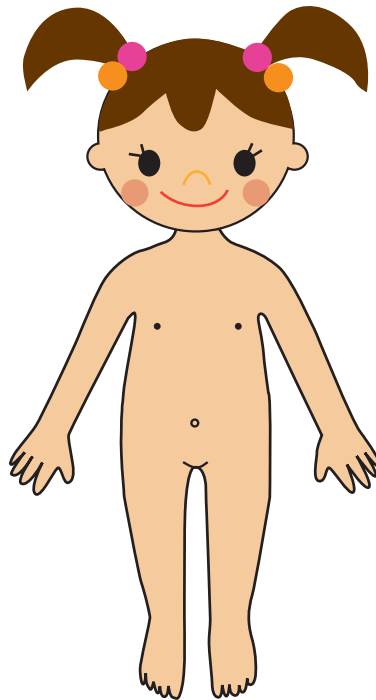
Pòdo - indèx - deth miei - anular - ponin

Area blanca per escriure els noms dels dits de la mà esquerra.

Tamben auem es extremitats inferiores, es **cames**.

13. Mèrca en aquesta mainada es parts des extremitats superiores e escriu eth sòn nòm.

14. Escriu eth nòm des parts des extremitats inferiores.

Qui sò jo?

Entà explicar ara autà gent com èm utilizam era descripcion física.

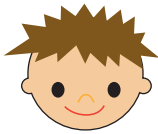

15. Complèta e **raia** era opcion **non** arienta entara tua descripcion física:

Òla! Sò (nòm e cognòm)

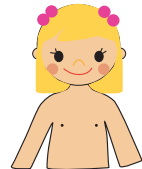
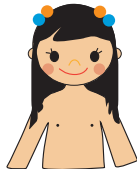
.....
.....,

un/ua

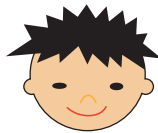
de ans e hèsqi cors.

È eth peu

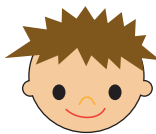
e de color

Es mèns uelhs son

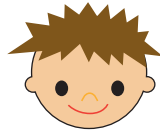

e de color

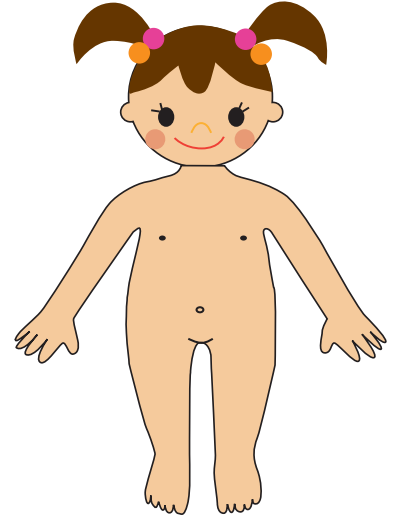
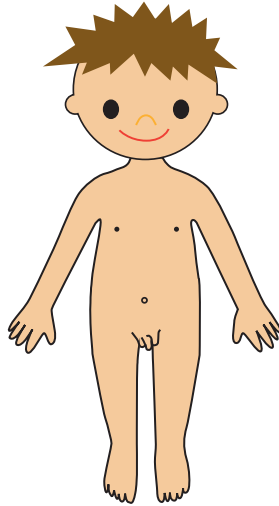
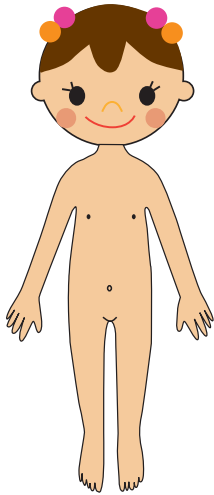
Era mia boca ei

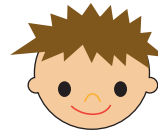
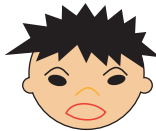
Eth mèn nas ei

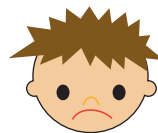
Sò un mainatge o mainada

Jo pensi que sò

Normaument sò un mainatge

16. Ara descriu atih personatge dera fòto.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Com suenham eth nòste còs?

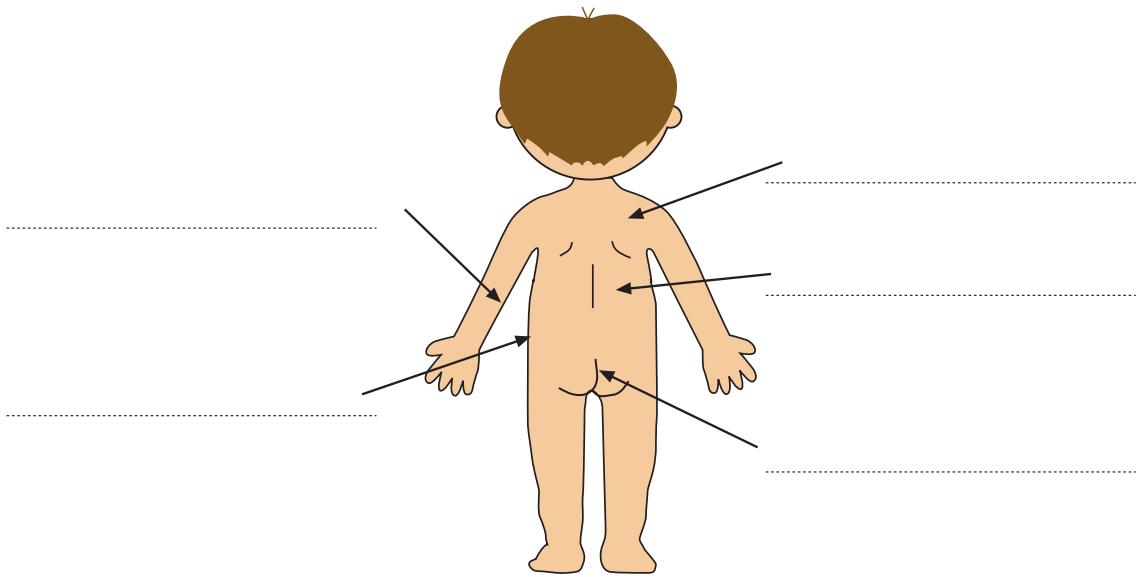
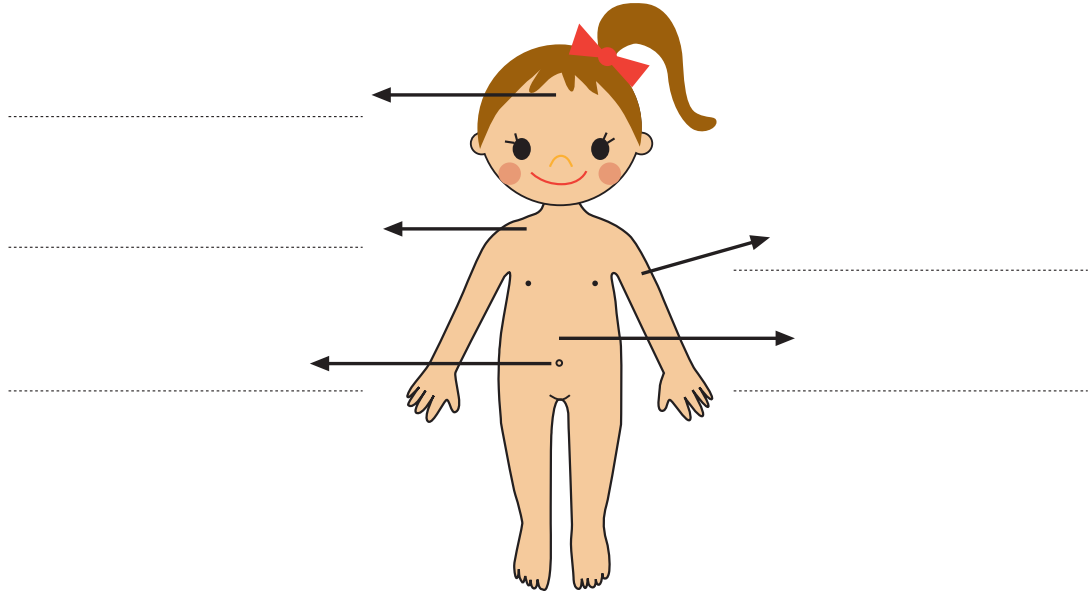

17. Entorneja aqueres abituds saluteses entath bon foncionament deth nòste còs.

Qué auem aprenut?

1. Com se diden es parts deth còs senhalades?

Mes avaloram

Entorneja era opcion mès avienta.

Coneishi es parts deth mèn còs?

Les sabi localizar?

Tema 3

Es nòsti sens.

En cap trapam un gran nombre d'òrgans des sens: es uelhs, era boca, es aurelhes e eth nas.

- Qué ves en aquesta fòto?
- Quimi sens utilizaries se te trapèsses en aquesta situacion?
- Qué sabem des nòsti sens?
- Qué voleriem apréner?

Auem 5 sens que mos ajuden a percéber e a interpretar informacion der exterior.

- Eth **sens dera vista**: es sòns organs son es **uelhs**.
- Eth **sens dera audida**: es sòns organs son es **aurelhes**.
- Eth **sens deth gust**: eth sòn organ ei era **lengua**.
- Eth **sens deth paup**: se percep per miei dera **pèth**.
- Eth **sens der olfacte**: eth sòn organ ei eth **nas**.

1. Restaca:

Eth

tocar

Eth

tastar

Era

mos servis entà

veir

Era

shomar

Era

escotar

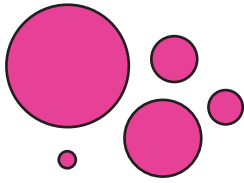
Lieg e apren

Es uelhs son tà guardar,
es mans tà paupar
eth cap tà pensar
e eth còr entà estimar.

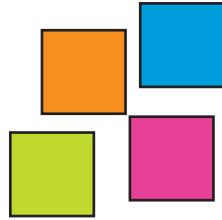
Es dits son tà tocar
es pès tà caminar
eth nas ei tà shomar
e era boca tà parlar.

Eth sens dera vista

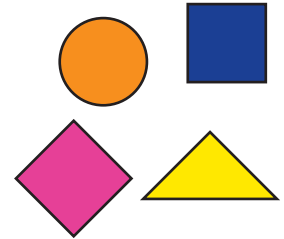
Tamb era vista podem percéber informacion per miei des uelhs sus:

Era mesura

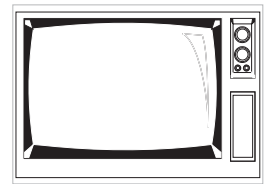
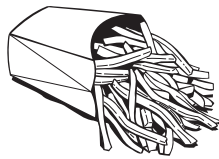
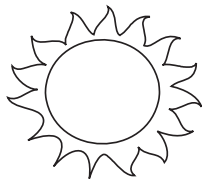
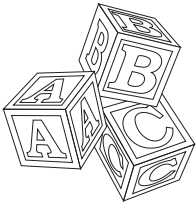
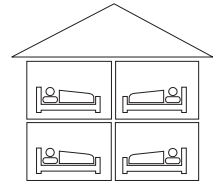
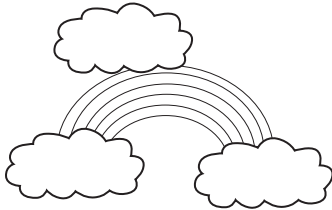
Es colors

Es espacis e formes

2. Pinta es imatges que podem percéber a través dera vista.

3. Complèta

Vista - suenhar - uelhs - informacion - ben

Tamb eth sens dera podem percéber
fòrça a través des

Entà auer ua bona vision cau es
uelhs

Eth sens dera audida.

Damb era audida podem recéber informacion a través des aurelhes sus es sons e tapatges e es sues caracteristiques

intensitat

fòrt/hloish

frequéncia

agut/grèu

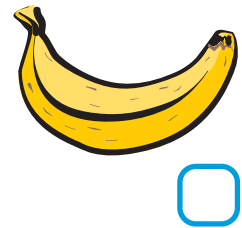
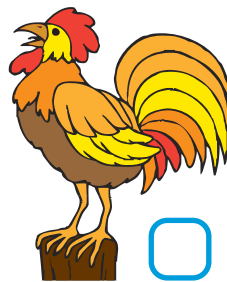
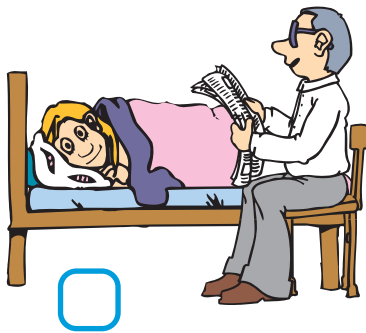
durada

long/cuert

Dera abséncia de sons se'n ditz silenci.

4. Mèrca es imatges enes quaus eth son ei hloish.

5. Diboisha dues causes d'intensitat fòrta.

Ei

Ei

I a persones que se ven privades de bèth un d'aquesti sens: es persones **sordes** son **privades dera audida** e es persones **cegues** dera **vista**.

Eth sens deth paup

Eth paup ei eth solet sens que non se percep per un organ. Era responsabla de saber s'ua causa ei **trenda** o **dura**, **heireda** o **cauda**, **lisa** o **rugosa**, **doca** o **aspra** ei era pèth.

Es persones utilizen aquest sens entà saber com son es causes.

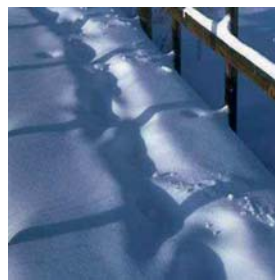
Rebremba! Er organ deth paup ei era pèth, non es mans sonque.

Trende

Rugós

Heired

Lis

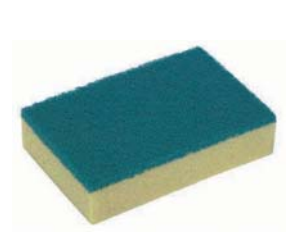
Dur

Caud

Doc

Aspre

6. Quina textura an? Restaca:

aspres

trende/trenda

dur/dura

lis/lisa

rugós/rugosa

suau/suava

7. Raia es paraules que non an arren a veir damb eth paup:

colors

gran

calor

vielh

suau

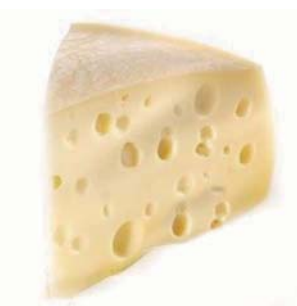
lord

Eth sens deth gust

Tamb era lengua podem percéber informacion sus eth **sabor** des aliments e era sua temperatura.

doç

salat

amargant

acid

heired

caud

piquent

8. Diboisha e escriu eth nòm d'aliments que te shauten:

	Diboish	Nòm
Doç		
Salat		
Acid		
Amargant		

9. Còla es pegasolets a on correspongue: (Annèx 1)

Heired	Caud	Salat	Doc	Acid	Amargant

Eth sens der olfacte

Tamb eth **nas** percebem informacion sus:

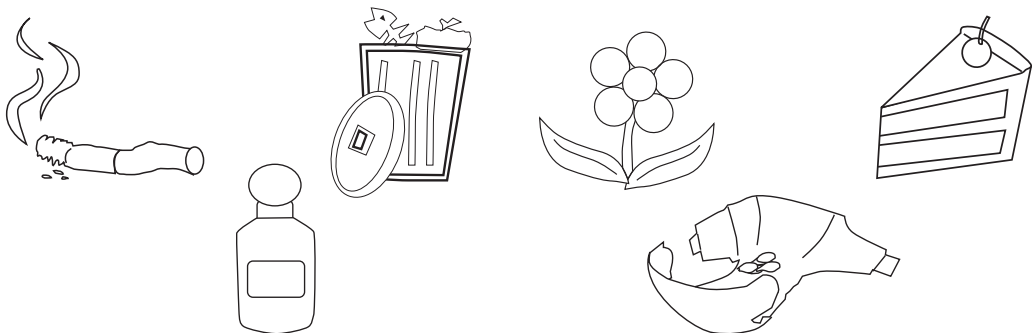
Bones aulors/flaires

Males aulors/flaires
(pudor)

10. Pinta de vermelh es imatges que hèm mala flaira e de verd es imatges que mos shaute shomar.

11. Complèta:

A jo me shaute fòrça shomar e
....., mès non me shaute bric era
flaira de ne era de

Quan sò constipat non pogui distinguir ne es
..... flaires ne es

Eth mon des emocions

Ua causa ei cò qu'arribe per miei des sens e ua
auta ei tot aquerò que senti a nivèu interior.

Es **emocions** son tot cò que sentim en cèrts
moments ath long deth dia.

Te pòs sentir:

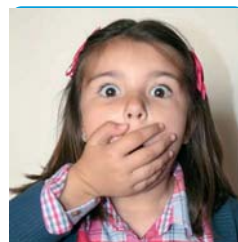
erós

trista

enfadat

espantoriada

susprenuda

decepcionada

preocupada

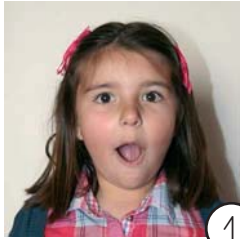
nerviós

tranquil

12. Explica com se sentissen aquests mainatges e mainades.

1

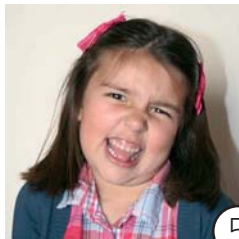
2

3

4

5

6

7

Ei important apréner a identificar es emocions que sentim entà poder-les contrarotlar.

13. Descriu com te traparies tu en ua situacion coma aquesta.

Ei bon sentir-se enfadat, mès ac cau saber identificar e exteriorizar en tot parlar entà superar aquest sentiment.

14. Complèta:

contenta - trista - tranquilla - nerviosa -
decepcionada - preocupada - pensativa

Maria a 6 ans e aué a auut ua germaneta.

Maria ei plan

Aquesta tarde, en gèsser d'estudi, sa papa l'anarà a arremassar e la portarà entar espitau tà coneisher-la. Ei

per acò que Maria ei fòrça

Quan ei en classa, era mèstra observe a Maria e la trape un shinhau , era mèstra li demane se qué li passe.

Maria respon un shinhau :

- E se non li agradi ara mia fraia?

Era mèstra respon en tot arvir:

- Maria non te metes , com non li as d'agradar, s'era a fòrça talents de coneisher-te!

Hè uns mesi que demore aquest moment, pr'amor que, quan ère laquens deth vrente, era entenie era tua votz e ara te reconeisherà sonque en entemer-te, e te volerà com aquera personeta tant importanta que, a compdar d'ara, compartirà damb era era sua vida.

Damb aquesta resposta Maria demorèc plan

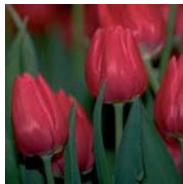

.....
.....

Qué auem aprenut?

15. Restaca cada imatge dambl eth sens que s'emplegue:

Vista
Audida
Olfacte
Gust

16. De quin sens son privades?

es persones sordes

audida

es persones cegues

era vista

17. Descriu eth gust d'aquesti aliments:

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

18. Cluca es uelhs e diboisha-te.

- T'a resultat difìcil?
- Es tòns companhs an endonviat qui ei?

1. Trapa en aquest saussèr de letres es 5 sens qu'auem:

paup - olfacte - audida - vista - gust

V	I	S	T	A	F	O
S	P	A	U	P	L	L
G	I	U	H	J	C	F
C	M	D	N	Ò	U	A
A	T	I	Z	E	Q	C
R	B	D	G	U	S	T
A	S	A	L	G	Y	E

Mos avaloram

Entorneja era opcion mès avienta.

Sò capable/a d'identificar es sens?

Coneishi es organs de cada sens?

Sabi identificar es emocions?

Tema

4

Era família

- Qué sabem dera família?
- Quines persones formen part dera tua família?
- Quines d'aquestes persones demoren en casa tua?

1. E era família dera foto, per quaires persones ei formada? Entorneja.

5 6 7 4 3

2. Guaires persones formen era tua família?

.....
.....

I a desparièrs tipos de famílias e totes son extraordinàries, pr'amor que cada membre que la intègre ei unic e especiau.

Famílies "poric"

Era mair demore amassa damb es hilhs com era garia damb es porics. Bèth viatge pòden veir ath pair poth.

Famílies "audèth"

Era mair e eth pair demoren amassa damb es hilhs e toti dus les cueden.

Famílies "leon"

E na madeisha casa i demoren era mair, eth pair, es hilhs/es, es pairs-sénhers, es oncles, es cosins, ... E toti s'encueden des mès petiti.

Famílies "shivau de mar"

Eth pair demore amassa damb es hilhs e les suenhe. Bèth viatge les visite era mair.

Famílies "inopotam"

Es famílias sorgisen a mesura que se hig un nau membre, ben si que un hilh o ua naua parelha deth pair o mair.

Famílies "cèrvio"

Es hilhs demoren ben damb eth pair o ben damb era mair pr'amor dera pèrta d'un des dus progenitors.

Toti es membres des despàrièras familhas s'estimen es uns as auti, se suenhen amorosament e s'ajuden en tot apréner amassa.

3. Guardatz es familhas des imatges.

Quines semblances e diferéncias i trapatz?

.....

.....

.....

Tema
4
Era família

Era **família** ei formada pes persones que demoren damb nosati. Com auem vist enes fotos anteriores n'i a de desparièrs tipés.

4. Diboisha ara tua família e escriu es nòms.

D'a on vien es mèns cognòms?

5. Investiga quina ei era provenença des tòns cognòms.

	Nòm	Prumèr cognòm	Dusau cognòm
Pair			
Mair			
Jo			

Eth mèn prumèr cognòm ei
 com eth deth mèn/dera mia
 e eth mèn dusau cognòm ei eth madeish qu'eth deth
 mèn/dera mia

6. E es cognòms des tòns pairs, d'a on vien?

Eth mèn pair

	Nòm	Prumèr cognòm	Dusau cognòm
Pair			
Mair			

Era mia mair

	Nòm	Prumèr cognòm	Dusau cognòm
Pair			
Mair			

Es **pairs-sénhers**, es **oncles** e **cosins** també formen part d'era nòsta família maugrat que, normalment, non demoren dambl nosati.

Tanben n'i a que non coneishem o coneishem pòc, ben perque demoren luenh, ben perque ja non son dambl nosati.

7. En quines situacions vos amassatz dambl tota era família?

Hè-me un dibuish

Tamben auem es nòsti **avantpassats**, que son es pairs des nòsti pairs-sénhers. Ad aquesti, normaument, les coneishem pes fòtos qu'an es nòsti pairs en casa o perque mo'n an parlat d'eri bèth viatge.

8. Coneishes bèth avantpassat tòu? Qui ère?

.....

.....

.....

.....

.....

Demana en casa causes sus es tòus avantpassats.

Activitats en família

"A toti mos agrade de hèr activitats damb era família."

9. Quines activitats hès tu damb era tua família?

10. Quin dia dera setmana auetz mès temps entà hèr causes amassa?

11. Quines causes t'agradarie de hèr mès soent damb era tua família?

Qué hèm en casa?

'En casa tamben i a **benben** **trabalhs** entà hèr'.

Toti es membres des desparières famílias an de **collaborar enes quehèrs de casa**, pr'amor que toti i viuen.

12. Mèrca dambl ua crotz qui ac hè:

	Pair	Mair	Jo	D'alti
Lauar era ròba				
Lauar era vaishèra				
Codinar				
Trèir eth povàs				
Planchar				
Anar a crompar				
Trèir era lordèra				
Estiéner era ròba				
Hèr es lhets				
Parar era taula				
Arremassar era ròba lorda				
Qui mos pòrte tà estudi?				
Qui mos banhe?				
Encuedar-se des mascòtes				
Desparar era taula				
Arremassar es joguets				
Netejar eth banh.				
Cambiar ua ampola.				

En casa, com en toti es auti lòcs, eth **trabalh compartit** mos dèishe mès temps entà hèr causes amassa.

13. Qué pòs hèr tu en casa?

.....

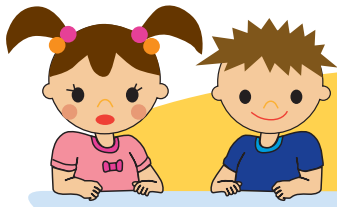
.....

.....

14. Raia es imatges des trabalhs de casa que non pòt hèr un mainatge o mainada dera tua edat.

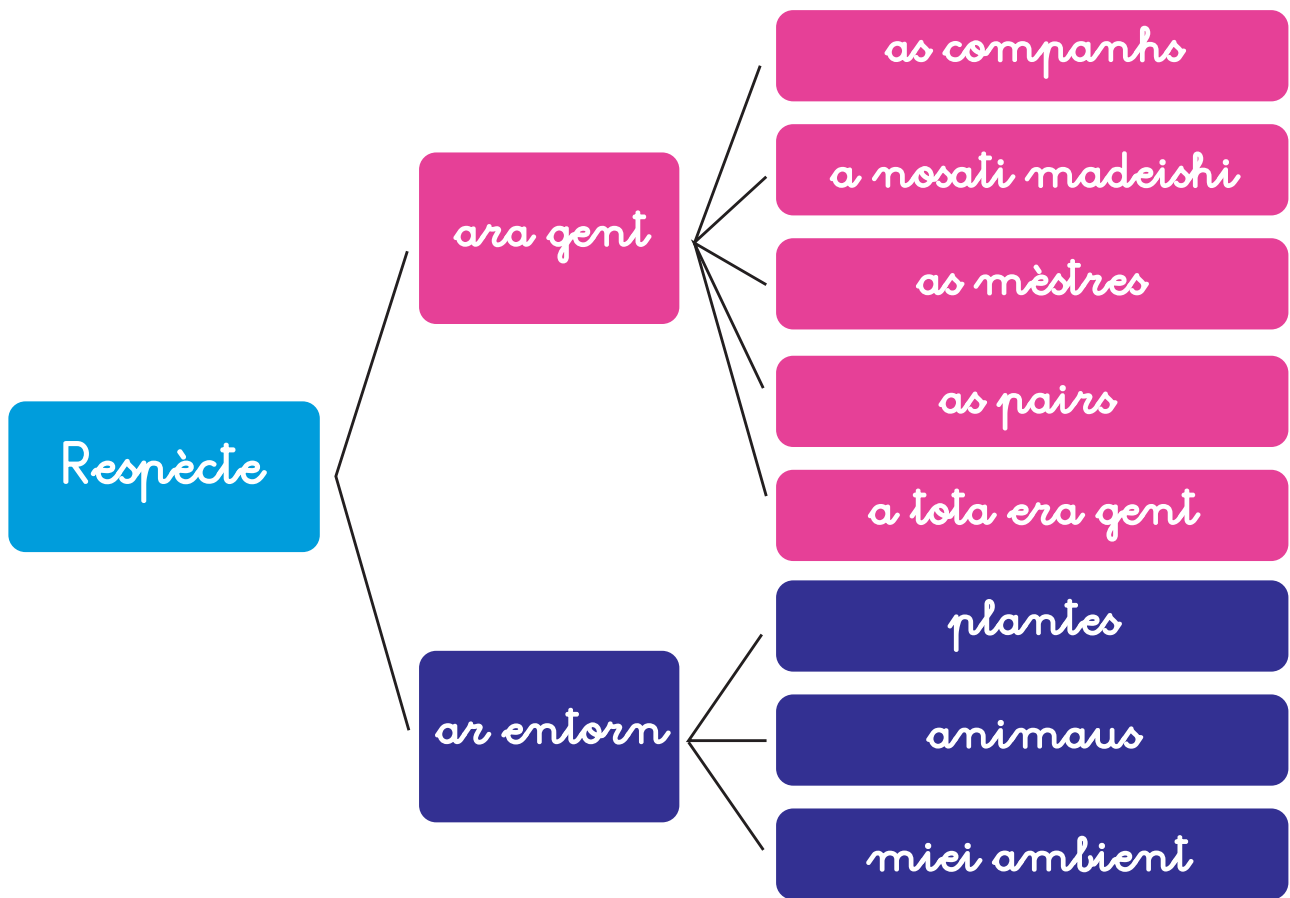

Toti èm egals, per aquerò,
toti auem es madeishi
drets e déuers.

Aquesti son es drets qu'an es mainatges e maimades
com tu.

 <p>VIDA</p>	 <p>JOGAR</p>	 <p>EXPRIMIR-SE</p>	 <p>UA FAMILHA</p>
 <p>PROTECCION</p>	 <p>EDUCACION</p>	 <p>IDENTITAT</p>	 <p>ALIMENTACION</p>
 <p>PATZ</p>	 <p>SALUT</p>	 <p>NON - DISCRIMINACION</p>	

Mès tamben auem uns déuers tà complir:

15. Entorneja es drets qu'as coma mainatge o mainada.

16. Respon:

- Quin ei eth tòu déuer damb es persones, es animals, eth miei ambient?

.....
.....

- Quin ei eth tòu déuer dauant des quehèrs de casa?

.....
.....

- Quini son es tòus déuers ena escola?

.....
.....

Qué auem aprenut?

1. Escribe V s'ei vertader o F s'ei fals

- Totes es familhes son egals
- Es familhes s'estimen e s'ajuden
- Es trabalhs de casa sonque les pòden hèr es persones grames.

2. Eth pair dera mia mair o pair ei eth mèn

..... Es hilhs des frairs dera mia

mair son es mèns

Mos avaloram

Pinta en tot seguir eth còdi

B ■ R ■ M ■

Sabi quina ei era relacion
entre es membres dera
família.

Sabi qui son es avantpassats.

Coneishi es mèns drets e
dèuers

Tèma
5

Pòbles e ciutats

- Reconeishes aquesta imatge?
- Explica se qué i ves.
- Que sables des pòbles e des ciutats? Quines diferències e semblances i a entre eri?

1. Mèrca e respon:

Eth dilboish dera fotografia ei:

D'ua ciutat

E na plaja

D'un pòble

E na plana

E na montanha

Non toti es pòbles son egals.

pòble de
montanha

pòble de còsta

pòble d'interior

2. Comentatz es imatges:

Quimes diferències i trapatz?

Com son es cases?

3. A quin des pòbles anteriors se semble eth tòu pòble? Explica perqué.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Eth mèn pòble

4. Respon:

- Quines diferéncies trapas enes imatges anteriores?

- Tambl quina des dues identifiques eth lòc a on demores?

5. Mèrca:

- Era fotografia A ei era imatge d'ua grana ciutat.

vertat mentida

- Ena fotografia B i demore força gent

vertat mentida

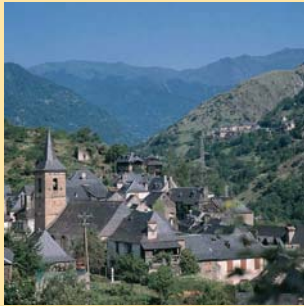
- Jo demori en:

un pòble ua ciutat

Era vida en pòble

Coma ja sabem era Val d'Aran ei formada per desparièrs pòbles. N'i a de mès grani, coma Vielha e de mès petiti coma Unha.

✓ Ei format per cases pariones e/o petiti blòcs de pisi.

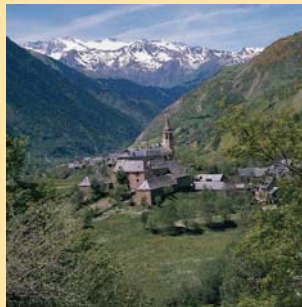
✓ En pòble i demore pòca gent.

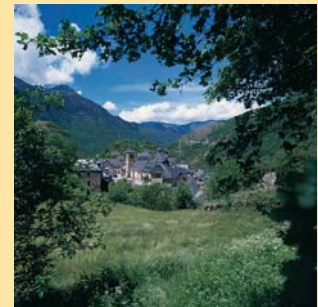
✓ En un pòble i trapam pòqui servicis (mètge, estudi, farmàcia, corrèus, ...)

✓ En un pòble lèu toti mos coneishem.

✓ En un pòble es distàncies son cuertes.

✓ En un pòble i trapam mès espacis verdi. Soent s'aprofite era proximitat des prats o deth bòsc.

6. Restaca:

Un pòble ei format per

En pòble i demore

En pòble i trapam

Es distàncies en pòble son

Es persones que demoren en pòble son

pòqui servicis

cuertes

coneishudes

pòca gent

cases o petiti blòcs de pisi

Es costums e tradicions d'un pòble

Enes pòbles i a força més costums e tradicions qu'enes ciutats e se van passant de pairs a hilhs.

Bères ues des tradicions que se hèn enes pòbles dera Val d'Aran son:

Hèstes majors

Es costums e tradicions d'un pòble

es hèires de tardor

matança porcèth

Barbacàs,
Canejan

Santa
Barbara

Santa Creu,
Salardú

Processons
Setmana
Santa, Bossòst

7. Coneishes bèra tradicion deth tòu pòble?
Explica-la

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Coma ei era vida en ua ciutat?

Aquesta ei era fòto de Lhèida, ua ciutat.

Es ciutats son formades per **barris**, que son com petiti pòbles laquens dera ciutat. Pòdem trapar granes ciutats com Barcelona e d'autes de mès petites com Lhèida.

Caracteristiques d'ua ciutat:

✓ Ei formada per **barris**.

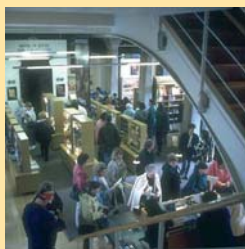
✓ Eth tipe de constuccion que i trapam son grani **blòcs de pisi**.

✓ Ena ciutat i demore **fòrca gent**.

✓ I trapam **fòrca servicis** (cines, teatres, musèus, espitaus, ...)

✓ I a un gran nombre de gent que soent non se coneish.

✓ Es **distàncies** ena ciutat son plan **longues**.

✓ Es zònes verdes se trapen enes parcs o jardins.

8. Mèrca:

- Era ciutat ei compausada per barris grani plei de blòcs de pisi nauti.

vertat

mentida

- Ena ciutat i demore fòrça gent. Ei plan massificada.

vertat

mentida

- Era ciutat mos aufrís pòqui servicis.

vertat

mentida

- Ena ciutat toti se coneishen.

vertat

mentida

- Es distàncies ena ciutat son molt cuertes.

vertat

mentida

Enes ciutats se celèbren hèstes populares e hèstes de barri.

Qué an en comun es pòbles e es ciutats?

Eth **baile** ei era persona que se n'encuede deth bon foncionament deth pòble o dera ciutat.

Eth baile ei escuelhut pes ciutadans e eth alistarà a cadun des membres que l'ajudaràn enes sòns prètzhetz, es **còssos**.

Autant ath baile coma as còssos les podem trapar en **Ajuntament** o **Casa dera Vila**.

9. Mèrca: .

- Damb qui parlaram se i a bèth problèma en casa?

damb era familha damb eth baile

damb eth/era mèstre/a

- A qui mos adreçam s'auem bèth problèma en estudi?

ara familha ath baile

ath/ara mèstre/a

- A qui anaram a veir se i a bèth problèma en pòble?

ara familha ath baile

ath/ara mèstre/a

Qué auem aprenut?

10. Escriu es principaus caracteristiques d'un pòble e d'ua ciutat.

Pòble

Ciutat

11. Dempús d'estudiar es pòbles e es ciutats a jo m'agradarie viuer en ...

- pòble ciutat

Mos avaloram

 Entorneja era opcion mès avienta.

Coneishi es diferents tipus de pòble?

Coneishi es diferéncias entre un pòble e ua ciutat?

Coneishi es tradicions deth mèn pòble?

Tèma

6

Es carrèrs

Ena unitat anteriora auem estudiat es pòbles e ciutats. Ara ei ora de concretar un shinhau més a on demoram.

Es pòbles e ciutats son formadi per carrèrs.

Carrèr Pas d'Arró

Carrèr Major

- Quina des dues imatges se semble més ath tòu carrèr? Perqué?
- Explica quines diferéncias i a entre es dues imatges.

Qué i trapam en carrer?

1. Entorneja en dibuix es imatges/elements que non trapen en carrer deth tòrn pòble.

2. Escriu-les:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

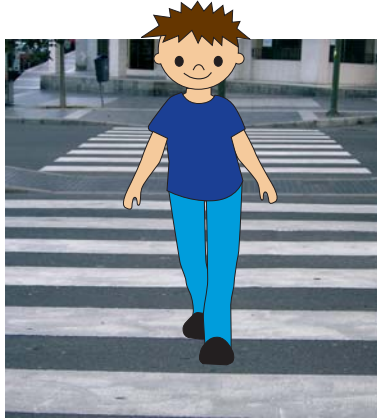
Enes pòbles e enes ciutats i a uns senhaus que mos rebremben es normes de **seguretat viària**.

En carrer me cau:

Caminar peth
trepader

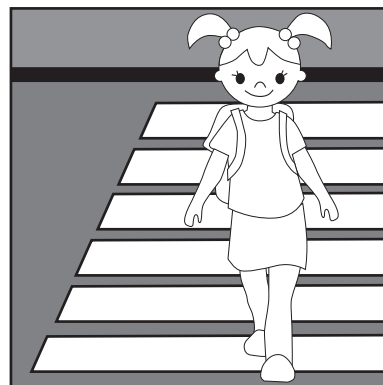
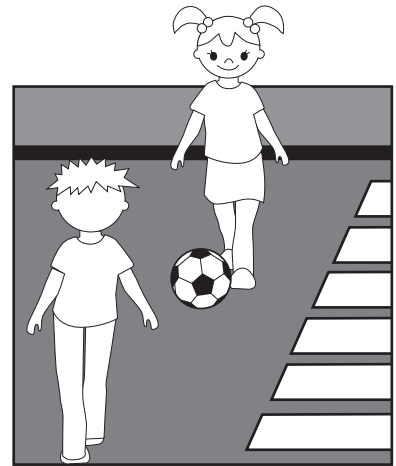
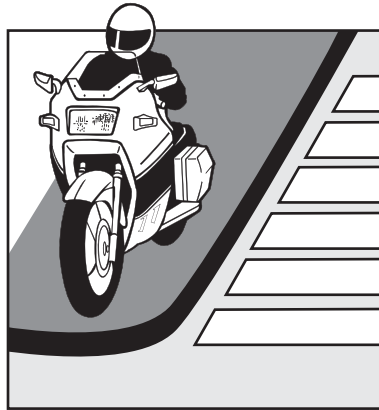
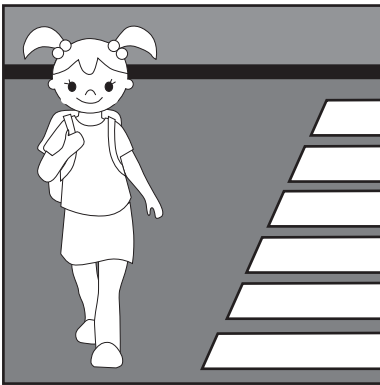
Trauessar peth
pas de pedanhs

Respectar es
senhaus

3. Acoloris de color verd ■ es accions correctes e
de color vermelh ■ es incorrectes:

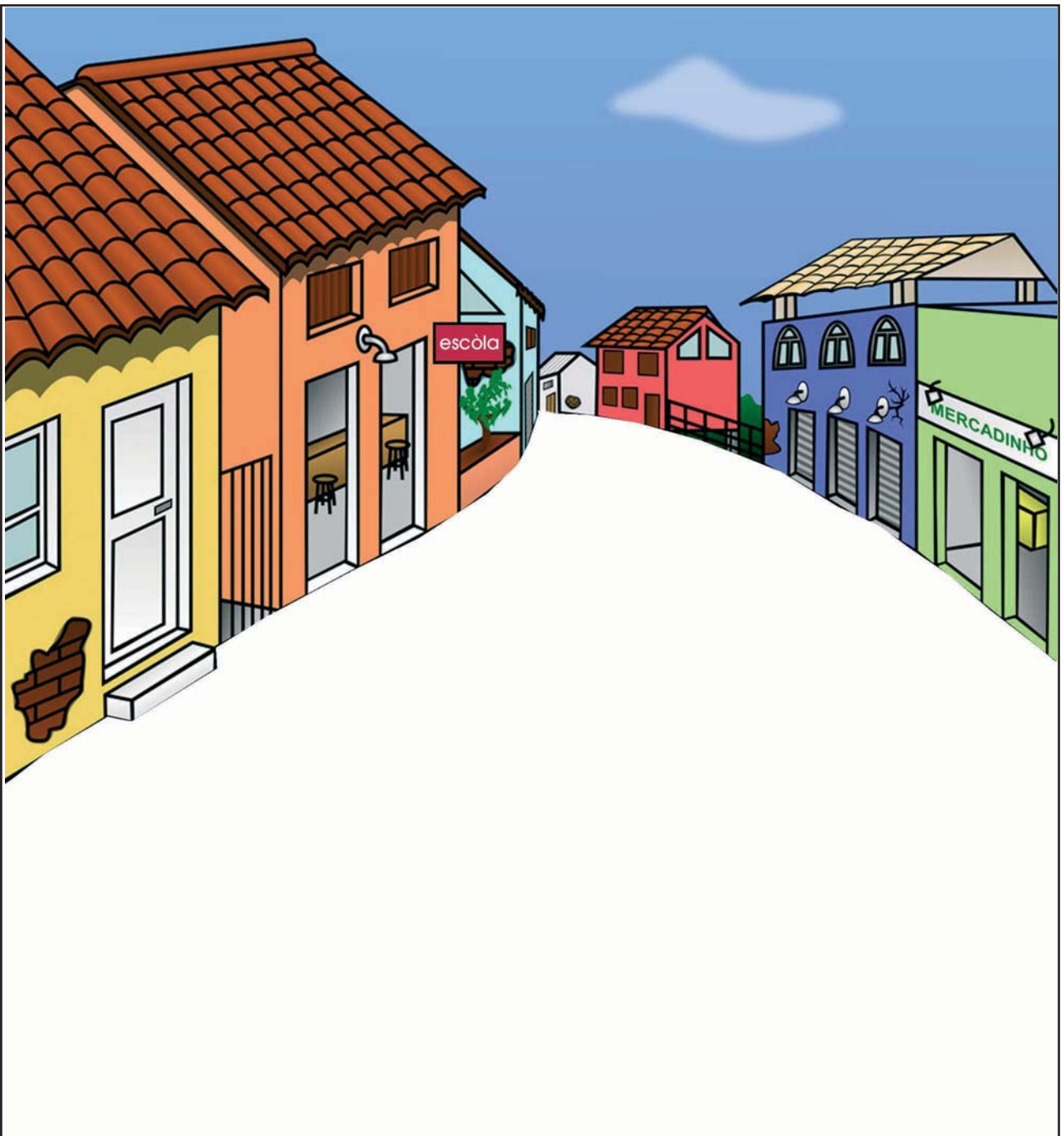

Mos cau suenhar es carrers e eth mobiliari que i trapam, entà mantier-les

4. Encòla es imatges que manquen en aquest carrèr (annèx 1):

Es cases

Es cases son plaçades en un determinat lloc deth pòble o ciutat, en un **carrèr**.

Totes es cases son **numerotades**, parelhs en un costat deth carrèr, escarsèrs en aute costat. Aquestes donades son era **adreça** dera nòsta casa.

5. Escriu era tua adreça:

Jo demori en pòble de
Era mia casa ei en carrèr
numèro pis pòrta
Ei un carrèr e

6. Qué an de diferent cadua d'aquestes cases?

ua casa
vielha

ua casa
isolada

ua casa
adorsada

un pis

7. Complèta.

Era mia casa ei
ua casa vieilha / ua casa adorsada / un pis /
ua casa isolada

Era **façada** ei era part deth dauant d'ua casa.

8. Diboisha era façada dera tua casa.

9. Restaca:

Pòrta

Balcon

Lucana

Hièstra

Losat

10. Quines d'aquestes parts trapam en casa tua?

humenèja

ascensor

pisi

losat

hièstres

balcons

lucanes

11. Quines figures geometriques trapas?

12. Perquè cres que demoram en cases?

Es persones viuem en cases entà protegir-nos dera ploja, deth heired, deth vent, deth solei, ...

I a ua gran sòrta de cases en mon:

13. Saberies d'ider qui demore en cada casa?

14. De quini materials son hètes aquestes cases?

maons

palha

tela

troncs

ciment

gèu

hanga

peth

- Es haimes son hètes de e
- Es iglós son hèti de
- Es cabanes son hètes de e
- Es tipis son hèti de e
- Es cases a on demoram son hètes de e

Non totes es cases son egals, ne tampòc son hètes deth madeish material.

X

15. As vist bèth còp eth plan d'ua casa? Guarda damb atencion e mèrca es parts que i trapes:

minjador

codina

lavabo

cambra/abitacion

garatge

estudi

cerèr

humarau

terrassa

jardin

16. A on hèm aquestes activitats? Restaca

minjador

codina

abitacion/cramba

salon

lavabo

Qué auem aprenut?

1. Entorneja es elements que pòs trapar en carrèr:

2. En quina part dera casa hès:

Lauar-me

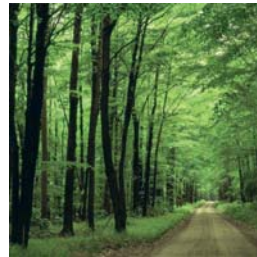
Dromir

Minjar

Codinar

3. Restaca cada casa dambl eth lòc a on se trape:

Igló

Haima

Cabana

Tipi

Mos avaloram

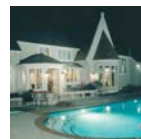

Entorneja era opcion mès avienta.

Coneishem es elements pròpris d'un carrèr.

Sabi identificar es diferents tipes de casa e d'a on son caracteristiques

Sabi identificar en un plan es parts d'ua casa.

Tèma 7

Es aliments

- Qué vedem ena fòto? Qué hèm aguesti mainatges e mainades?
- Qué sabem de cò qu'ei eth neuriment?
- Qué penses qu'a de besonh eth nòste còs entà auer energia e foncionar corrèctament?

Auer ua alimentacion equilibrada e variada ei imprescindible entà auer bona salut.

Non cau desbrembar eth netejatge autant des aliments coma des nòstes mans e airines de codina.

1. Entorneja es accions corrèctes abantes de setiar-se a minjar:

2. Complèta:

minjar - còder - lauar

Abantes de minjar era fruta la cau

I a bèth tipe de minjar coma era carn, eth peish e es ueus que les cau entà poder-les minjar.

Ei important de tot tipe d'aliments entà auer ua alimentacion sanitosa.

D'a on vien?

Sabes d'a on vien es diferents tipus d'aliments que minges?

Es aliments s'obtien autamt dera tèrra coma des animals.

Aliments d'origina animal:

Carn

Boder

Lèit

Peish

Hormatge

Iogort

Camalhon

Aliments d'origina vegetal:

Anciam

Cedes becuts
Garbanços

Ceba

Porros

Caulet

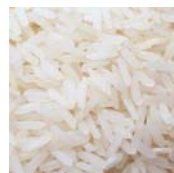
Carròtes

Poma

Melon

Arròs

Haria

Mores

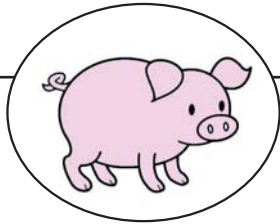

Escarses /
Nòdes

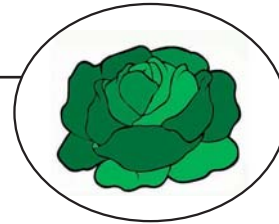

3. Classa es aliments que sequissen segontes siquen d'origina animau o vegetau:

cerides - costelhes - truhes - cedes - misharmons
bacalhà - ueus - trueita - langoissa - api -
carròta - pera - auerassi

Handwriting practice area for animal products, featuring ten sets of horizontal dotted lines for writing.

Handwriting practice area for vegetable products, featuring ten sets of horizontal dotted lines for writing.

Es aliments que obtiem dirèctament des animals o dera tèrra son era **matèria prima**.

4. Restaca:

Aliments

Matèria prima

5. Encòla era imatge més avienta entà cada grup d'aliments: (Annèx 1)

<i>carns</i>	<i>cereaus</i>	<i>frutes e verdures</i>	<i>lactics</i>

A compdar des primères matèries podem hèr **aliments elaboradi** (Ex: lèit → hormatge)

6. Restaca cada aliment elaborat damb er aliment deth quau proven:

Macarrons

Boder

Iogort

Tomata fregida

Tomata

Lèit

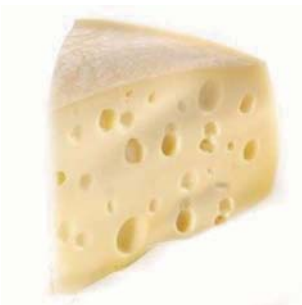
Haria

Sabes que i a aliments que se pòden minjar crus e d'alti que les cau hèr a còder entà poder-les minjar?

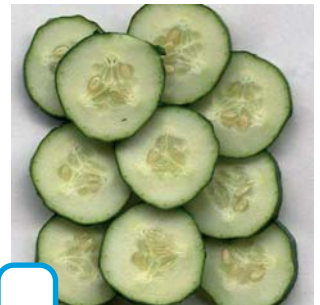
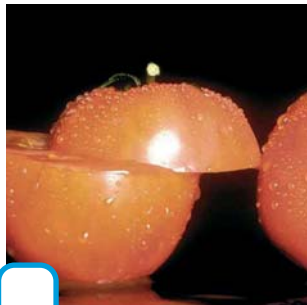
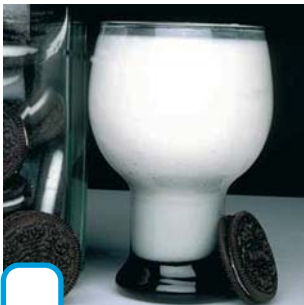
7. Entorneja es aliments que podem minjar crus:

8. Raia es aliments que s'an colat enes seqüéncies que seguissen:

Aliments crus:

Aliments que s'an de còder:

Entà auer bona salut cau tier en compte:

✓ Era alimentacion

✓ Es ores de sòn

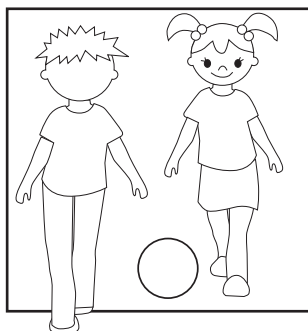
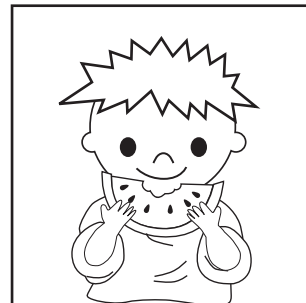
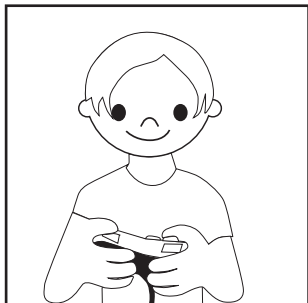
✓ Era practica d'un esport

✓ Era postura corporau

✓ Eth consum d'aigua

9. Pinta es abituds qu'auem de besonh entà auer bona salut.

Podem minjar de tot, mès eth nòste còs a de besonh mès d'uns aliments que de d'auti.

Ei plan important béver aigua e minjar frutes e verdures.

Aliments deth mon

China

America

Itàlia

Marròc

Japon

Rússia

En nòste país, Espanha, son tipics:

Coneishes cò més tipic dera Val d'Aram?

Qué auem aprenut?

1. Comentatz es imatges

esdejoar

dinar

vrespalhar

sopar

2. Diboisha e escriu un menú sanitó:

Minjada	Diboish	Nòm
Esdejoar		1r 2au pòstre
Dinar		1r 2au pòstre
Vrespalh		1r 2au pòstre
Sopar		1r 2au pòstre

3. Contèsta vertadèr (V) o faus (F)

- a) Ei plan important minjar fruta fresca
- b) Ei de besonh minjar molts docis entà èster fòrt.
- c) Ei mielhòr préner un chuc naturau que quinsevolha beguda refrescanta.
- d) Cau minjar carn e peish a totes ores.
- e) Non n'i a pro dambl minjar dus còps ath dia.

4. Escriuets qué auetz minjat ath long dera setmana entà dinar

	1r plat	2au plat	Pòstre
Deluns	<hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/>
Dimars	<hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/>
Dimèrcles	<hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/>
Dijaus	<hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/>
Divendres	<hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/>

Son sanitoses es mies abituds alimentàries?

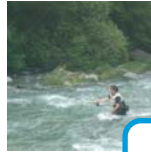

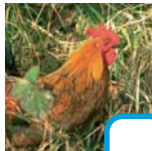
Perqué?

5. D'a on provien es aliments?

6. Ordena es seqüències:

 ☐	 ☐	 ☐	 ☐	 ☐	 ☐
 ☐	 ☐	 ☐			

7. Escribe 5 alimentos elaborados.

.....
.....
.....
.....
.....

8. ¿Cuáles causas causan el mal estado de salud?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Mos avaluem

Entorneja era opción más adecuada.

¿Sabes la importancia que tiene cada uno de los alimentos?

¿Sabes distinguir los alimentos naturales de los elaborados?

¿Sabes de dónde provienen los alimentos elaborados?

Tèma
8

Eth paisatge

- Qué vedem en aquesta imatge?
- Quins elements deth nostre entorn podem identificar?
- Qué ei çò que non coneishem e qué mos agradarie conéisher deth nostre entorn?

Es montanhes, es arrius, es bòsqui, es pòbles e es ciutats, ... tot cò que podem veir forme part deth **paisatge**.

- Saberies d'ider quina diferéncia i a entre es imatges?

Un **paisatge naturau** ei aqueth que non a rebut ua transformacion per part der òme.

Eth **paisatge rurai** ei aquest qu'ei format per uarts, camps de coeitiu, pòbles petiti.

Eth **paisatge urban** ei format per grani pòbles e ciutats d'aspècte cambiant: nauvi carrèrs, nauves bastisses, creacion de parcs, installacions, airaus comerciaus o industriaus, ...

1. Complèta:

Coeitiu - òmes - servicis - carrèrs -
naturaus - ruraus - urban

- Eth paisatge ei un
paisatge naturau transformat per ua ciutat.

- En ua ciutat i trapam e
fòrça

- Es paisatges son aqueri
qu'es non an transformat.

- Es paisatges son entornejats
per camps de

2. Observa era fòto e respon:

- Qué ves en aquesta fòto? Ei un paisatge rural o urban?
- Com se'n ditz d'ua localitat qu'a fòrça carrers, cases e servicis: pòble o ciutat?

Era Val d'Aran ei un paisatge de **montanha**, mès i a diferents tipus de paisatges en nòste planeta.
Vam a coneisher-les!!

Paisatge de
montanha

Paisatge de còsta

Paisatge de
plana

3. Diboisha eth paisatge d'a on demores e respon:

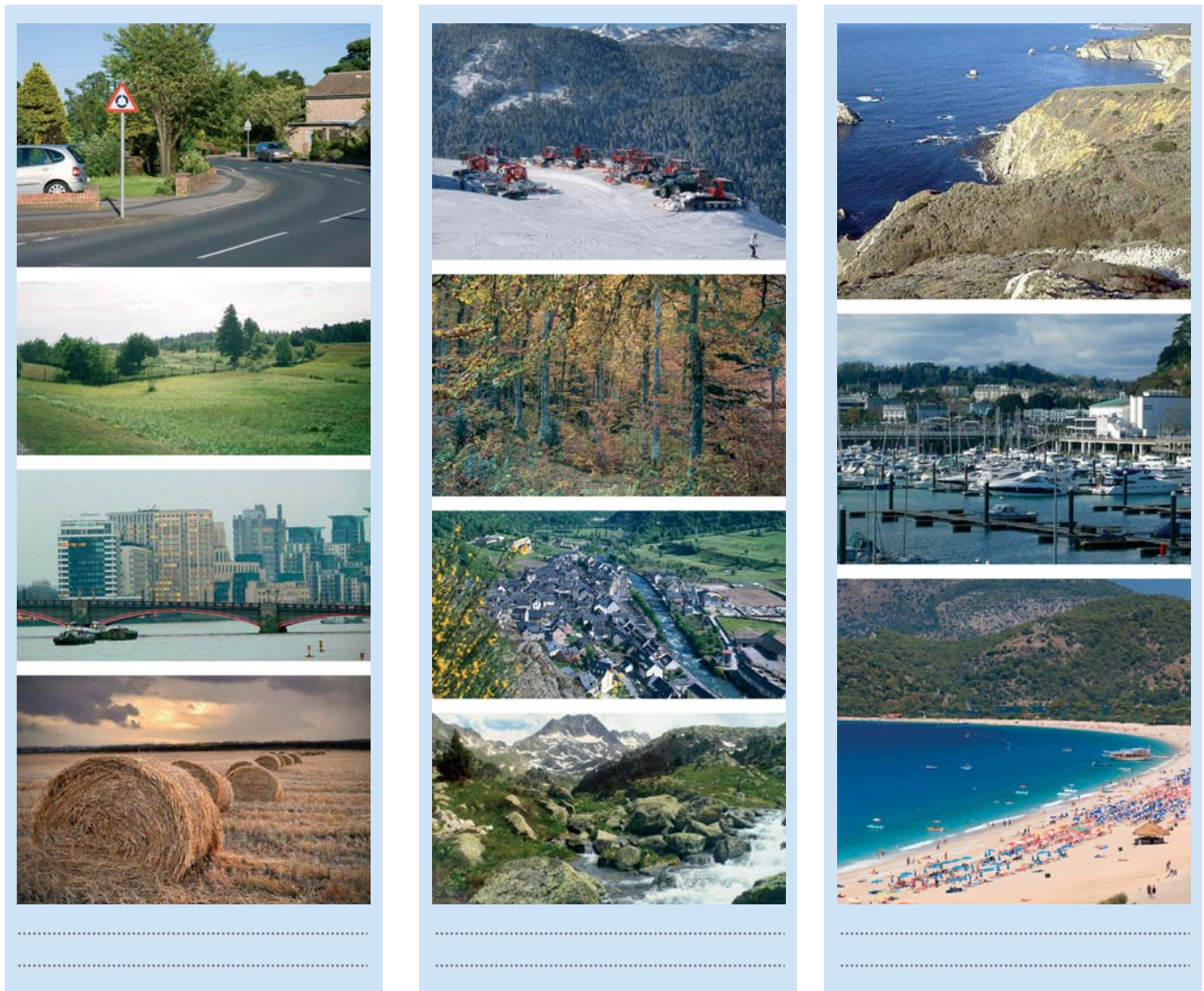
- Com ei eth tòrn entorn?

- Quini elements mès caracteristics i podem trapar.

Laquens des diferents entorns podem trapar **elements naturaus**, hèti pera pròpria natura, e elements hèti pes òmes, **elements non naturaus**.

4. Entorneja, enes diferents paisatges, es **elements naturaus** de color **verd** e es non **naturaus** de color **iranja**.

- En acabar, met eth nòm deth paisatge corresponent a cada imatge.

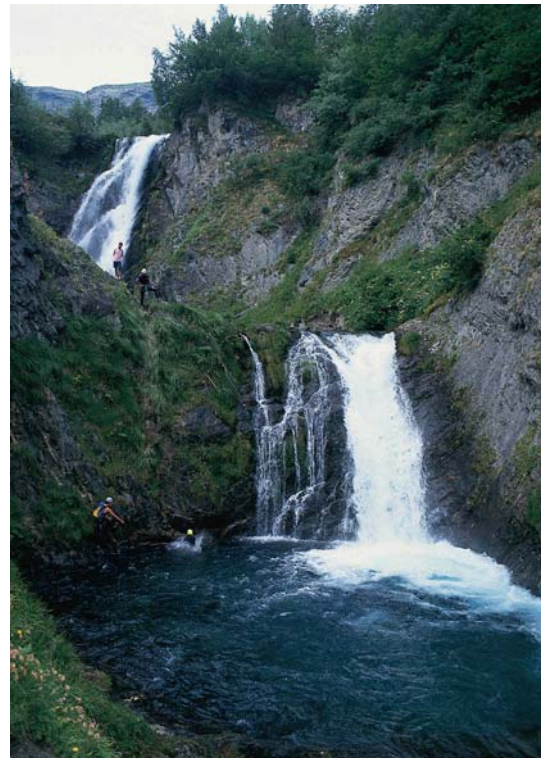
5. Complèta:

Non naturaus - era natura - naturaus - òmes

Es montanhes, arrius, aiguavèrs, prats, bòsqui e
mars son elements d'un
entorn, perque les hè era

Es pònts, tunèls, fars, restanques, pisi, pòrts,
coetius son elements d'un
entorn, perque les hèn es

En paisatge de **montanha** podem trapar fòrça
arrius, pr'amor qu'ei enes montanhes a on
nèishen.

6. Guarda ben es imatges anteriores e respon:

• Com ei aquest arriu?

ample

estret

• A quina velocitat baixhe era aigua?

de prèssa

a plaser

• Guaira quantitat d'aigua i a?

fòrça

pòca

Investiga:

7. Coneishes bèth arriu que passe pera tua localitat o pròp d'era ?

.....

8. Coneishes eth nòm de bèra montanha dera Val d'Aran?

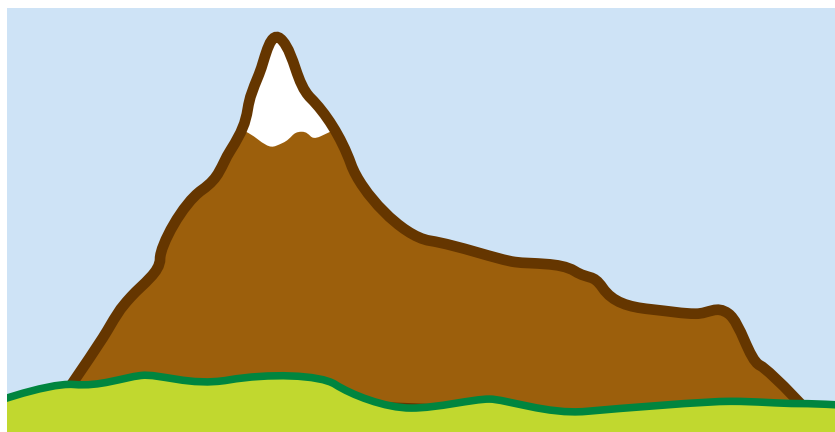
.....

9. Coneishes es parts d'ua montanha? Saja de restacar-les ben.

Tuc

Pala

Pè

10. Encòla es dibuishi que manquen en aquest paisatge de montanha. (annèx 1)

Classa es elements anteriors segons siquen naturaus o hèti per òme.

Naturaus	Hèti per òme
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

11. Ramplis:

estreti - nèishen - naturaus - rapids -
non naturaus - ròca.

Enes montanhes es arrius.

Aquesti son e
damb aigua.

Ena montanha i a fòrça elements
com es arbes, es bòsqui...

Mès tamben i a elements com es
restanques, es carretères e cases.

En un paisatge de **plana** es montanhes son
mès baishes e arredonides. Es terrens son fòrça
planèrs.

Es pòbles son entornejats de camps de coetitiu.

Enes pòbles dera plana i demore més
gent qu'enes de montanha. Es arrius son
mès ampli e grani e passen pes
pòbles o ciutats.

12. Guarda era imatge e mèrca:

Com ei aquest arriu?

ample

estret

A quina velocitat laishe era aigua?

de prèssa

a plaser

Guaira quantitat d'aigua i a?

fòrca

pòca

13. Pinta de color verd es camps de coetitú qu'entornegen era localitat.

14. Complèta:

pròques - amples - grans - rapids - pisi - lòsqui
- arrius - granges - prats de coetitú - aigua -
pònts - prats.

Ena plana i a quantitat
de terren e montanhes.

Es arrius dera plana son e non
cap quaire rapids, baishen damb fòrça
.....
.....

Es elements naturaus que trapam ena plana
son: e

bèri uns des elements qu'a hèt er òme son:
.....
.....
..... e

15. Cerca es 5 diferències entre es imatges de plama. Escriu-les

1.
2.
3.
4.
5.

Era còsta ei era part de tèrra qu'ei en
contacte damb era mar.

Eth moviment constant dera mar hè qu'era còsta jamès sigue rècta e que presente formes irregularas, damb entrants e gessents, coma se l'auessen rebracada.

16. Complèta:

tranquils - aigua - malhs - fòrça - isles -
boquèra - cases - ampi - plages - far - pòrt

Es poblacions dera còsta son banhades pera
.....
..... dera mar.

Enes entorns de còsta i a fòrça elements naturaus:
..... , ,
e

E elements non naturaus: ,
..... , e

Es arrius vien a morir ena mar, aquerò se ditz
.....
.....

Es arrius pòrten aigua, e son
e

17. Mèrca:

- Es elements naturaus tipics dera còsta son:

- un tunèl un pòrt era mar
 era plaja un far ua isla

- Es elements non naturaus son:

- eth pòrt, eth passeg maritim, eth far.
 un arriu, un bòsc, un prat, ua montanha
 ua carretèra, ua estacion d'esquí, un tunèl

Qué auem aprenut?

1. Guarda aquestes imatges:

Quines diferències i trapes?

.....

.....

.....

.....

2. Restaca:

Còsta

Plana

montanha

3. Soslinha es formes de relèu que siguen pròpies deth paisatge de montanha.

Val - sable - sarrada - plana - plaja - isla -
pala - camp de coetiu.

4. De qué son entornejadi es pòbles de plana principaument?

.....

.....

5. Com son es montanhes ena plana?

.....

.....

Espacis protegidi

Ena Val d'Aran, coma en d'auti lòcs deth mon, auem paratges de gran beresa que càmbien pòc pr'amor qu'es persones lèu lèu non i intervien. Son es **parcs naturaus**.

I a paisatges naturaus plan valuosi pera sua forma de relèu, pes plantes e pes animals que i viuen.

Entà evitar qu'es persones non ac maumeten en tot cremar es bòsqui, lançant lordèra, ... aquesti espacis s'an declarat **espacis naturaus protegidi**.

Quan vos trapetz en un lòc d'aquesti o en quinsevolh aute:

- Non s'a d'arringar cap de planta.
- Se proibís alugar fuec.
- Era circulacion de veïculs ei limitada.
- Respectar era tranquillitat deth lòc. Non cau cridar ne méter musica.
- Non ei permetut de banhar-se ne practicar cap d'activitat aquatica enes arrius e lacs.

Cercatz informacion en aquesta adreça:
www.gencat.cat/parcs/ e ramplitz ua ficha damb es donades que seguissen:

Espaci protegit :	
Situacion:	
Superficie:	
Fauna :	
Vegetacion:	
Normes de proteccion:	
Lòcs d'interès:	

Mos avaloram

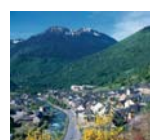

Entorneja era opcion mès avienta.

Sabi qué ei eth paisatge?

Coneishi es diferéncias entre es diferents tipus de paisatge?

Sabi diferenciar es elements naturaus der entorn des que non ne son?

Tema

9

Es mestiers

- Qué ves en aquesta imatge?
- Te semble que i a quauquarrés que trabalhe? Qué hè? Entà qué ac hè?
- Penses qu'ei un trabalh divertit?
- Quini trabalhs coneishes? Quin voleries conéisher mès?
- De qué t'agradarie trabalhar de gran?

Segurament toti coneishem diferents tipus de trabalhs, es sues airines e es lòcs a on se desvolopen. Vam a veir cò que sabem!

1. Escriu eth nòm des diferents mestiers:

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

2. Restaca cada airina dambl eth sòn mestier:

Crambèr

Lenhassèr

Mecanic

Mimèr

Pescaire

Venedor

Com veiqui que sabetz fòrça causes d'aquest tèma vam a aprenher-ne mès!

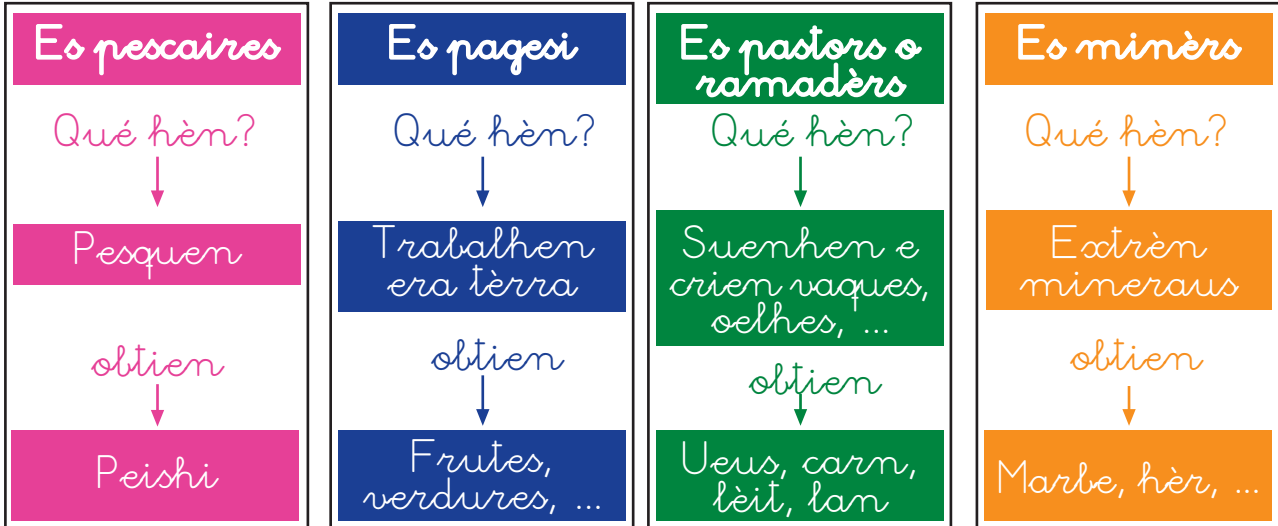
Es **prumèras matèries** son aqueres que s'obtien dirèctament dera natura. Com era fruta, es ueus, eth peish, era lèit, ...

3. Raia es imatges que non son prumèras matèries:

Bèri uns des mestiers entà obtier prumèras matèries son:

4. Restaca

Mestier

Airimes

Prumèra Matèria

Non totstemp consumim o utilizam
es prumères matèries, senon que
soent les auem de transformar.

Enes fabriques se transformen es prumères
matèries en **productes elaboradi**.

Exemples:

5. Encòla en lòc mès avient. (Annèx 1)

Prumèras matèries	Productes elaboradi				
<table border="1"> <tr><td></td><td></td></tr> </table>			<table border="1"> <tr><td></td><td></td></tr> </table>		
<table border="1"> <tr><td></td><td></td></tr> </table>			<table border="1"> <tr><td></td><td></td></tr> </table>		
<table border="1"> <tr><td></td><td></td></tr> </table>			<table border="1"> <tr><td></td><td></td></tr> </table>		

Es personas que se dediquen a transformar es **prumèras matèries** en **productes elaboradi** son: **es fabricants, es artesans e obrèrs.**

6. Complèta:

cos - apàrie - emprèstis - modèl

Era escultora era hanga.

Eth sabatèr es sabates.

Era panadèra eth pan.

Eth mecanic es coches.

I a persones qu'aufrissen es sòns servicis o trabalh ara societat o comunautat, com ei eth cas des pompièrs, mètgés, escampaires, ...

7. Restaca:

Es mèstres

Amòrten eth huec.

Es escamparies

Ensenhen ara mainadèra.

Es pompièrs

Ajuden a contrarotlar es emocions.

Es venedores

Escampen es carrèrs de pòbles e ciutats.

Es psicòlògs

Venen productes ara gent.

Aquesta gent que trabalhe entà ajudar-mos formen part des **servicis publicos** o **privadi**.

Guardatz coma van vestidi!

8. Escribe quini professionals pòrten era ròba que seguís entà trabalhar:

.....
.....

.....
.....

.....
.....

9. Parlam! Responetz entre toti:

- Pensatz qu'ei de besonh anar ben protegit en trabalh?
- Ei important suenhar eth materiau daml qué trabalham?
- Qué pòt passar s'era ròba o eth materiau non son en bones condicions?

I a trabalhs entàs quaus ei de besonh utilizar **proteccions** tà trabalhar

Guardatz aquesta imatge. Qué i vedetz?

10. Responetz:

- Pensatz qu'era gent sonque trabalhe de dia?

.....

- Ei de besonh que i age gent que trabalhe de net?

.....

- Quini trabalhs pensatz que se pòden hèr de net?

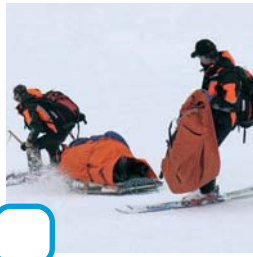
.....

11. Mercatz es que pensatz que trabalhen de net.

Panader

Monitor
d'esquí

Pompièr

Escampaire

En tot que nosati dromim i a gent que trabalhe.

Sabetz qu'es trabalhs an anat cambiant
ath long deth temps?

12. Per parelhes restacatz es mestiers actuaus
damb es antics e responetz:

- Pensatz que se trabalhe dera madeisha manera?
Perqué?

.....

.....

.....

- Credetz que i a mestiers qu'an desapareishut
damb eth temps? Perqué?

.....

.....

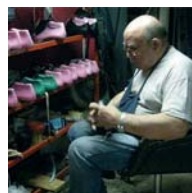
.....

Damb eth temps, i a mestiers que s'an
modernizat gràcies ara tecnologia e d'alti
qu'an desapareishut.

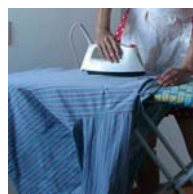

Sabietz que non tota era gent que
trabalhe crube?

Mestiers remuneradi:

Mestiers non remuneradi:

13. Entorneja en **blu** es **trabalhs remuneradi** o mestiers e d'**iranjá** es que **non ne son**.

Es voluntaris son persones que trabalhen entà ajudar ara gent sense crubar.

E tu qué vòs èster de gran?

14. Diboisha:

Qué vòs èster de gram?

.....

.....

Quin trabalh non remunerat hès en casa?

.....

.....

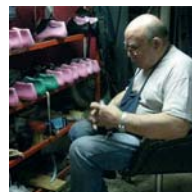

15. Respon:

De qué trabalhe?	Remunerat	Non remunerat
Papa	_____	_____
Mama	_____	_____
Jo		_____

Toti es trabalhs son de besonh e per aquest motiu s'an de respectar e avalorar, autamt cò que se hè coma qui ac hè.

Qué auem aprenut?

1. Cerca en saussèr de letres 6 mestiers:

O	F	L	M	S	T	A	T	Q	P	R	P
C	O	N	S	T	R	U	C	T	O	R	A
S	E	A	T	L	F	S	G	M	B	N	G
R	H	I	N	F	E	R	M	E	R	R	E
L	Z	G	M	J	D	C	M	T	E	F	S
B	C	O	N	D	U	C	T	O	R	M	A
Q	I	H	U	S	M	X	S	H	A	O	R
F	N	P	A	S	T	I	S	S	E	R	T

1. 4.
 2. 5.
 3. 6.

2. Complèta en tot seguir er exemple:

QUÉ?	QUI?	A ON?
Peish	Pesaire	Peishoneria
Carn		
	Venedor	
		Talhèr
	Minèr	
Pan		
		Corrèus

3. Classa es mestiers ena colomna corresponenta:
Pediatra - artesan - venedor - pagés - fabricant-
sabatèr - pescador - collector - secretària -
peishonèr - panadèr - agricultor - mèstra -
mecanic.

Prumères matèries	Productes elaboradi	Servicis ara societat
		

4. Raia es imatges que non apertien ara seqüència:

Mestiers

Trabalhs non remunerats:

Non mos cau desbrembar que toti es
trabalhs meriten eth madeish!!!

Mos avaloram

Entorneja era opcion mès avienta.

- Sabi cò que vòu dider mestier e pogui méter exemples.

- Coneishi es diferéncias entre es prumères matèries e es productes elaboradi.

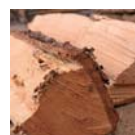
- Sabi nomenar es mestiers restacadi daml es prumères matèries, productes elaboradi e servicis ara comunautat.

- Reconeishi es diferéncias entre trabalh remunerat e non remunerat e sabi méter exemples.

- Respècti es diferents trabalhs, atau com as personas que les hèen.

Tèma

10

Es plantes

- Qué ne sabetz des plantes? Penses qu'an vida e son de besonh?
- Reconeishetz bèra planta ena imatge?
- Qué vos agradarie apréner?
- Qué passarie se non i auesse plantes en mon?
- Quini colors predominen ena imatge?
- Damb quina sason la poderiem identificar?

1. Mèrca es imatges que non siguen èsters vius.

Es plantes, es animals e es persones son èsters vius porque:

Nèishen, se neurissen, creishen, se reproduissen e morissen.

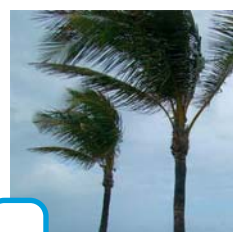
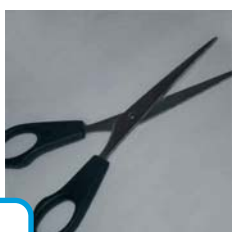
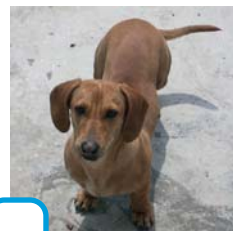
Es plantes, com toti es èsters vius, an uns besonhs. Sabes quini son?

Es besonhs des plantes son:

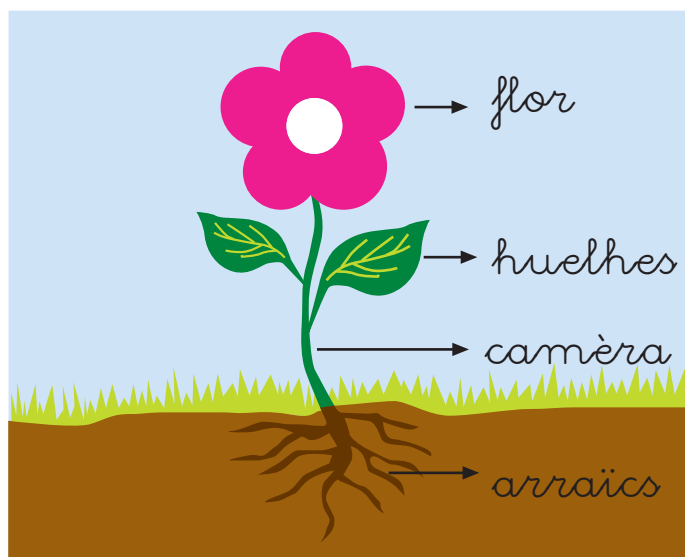
2. Mèrca cò qu'ei de besonh tàs plantes entà viuer.

Sabietz qu'era foncion des plantes ei balhar-mos er oxigèn qu'auem de besonh entà respirar?

Es plantes tamben an diferents parts coma nosati. Guardatz-les:

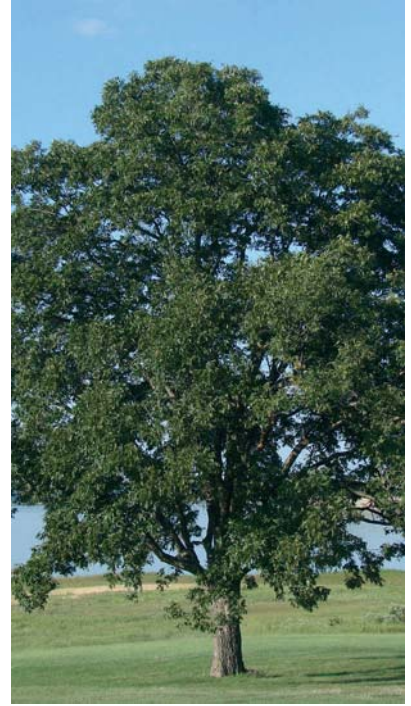

3. Guarda es imatges e restaca es parts dera planta.

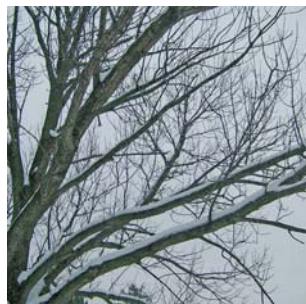
Arraic
Cama
Camèra
Huelhes
Branques
Flors
Fruits

4. Quina part dera planta ves enes imatges?

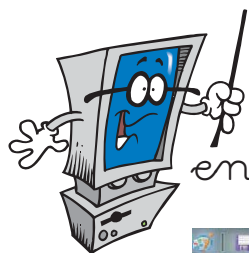

.....
.....

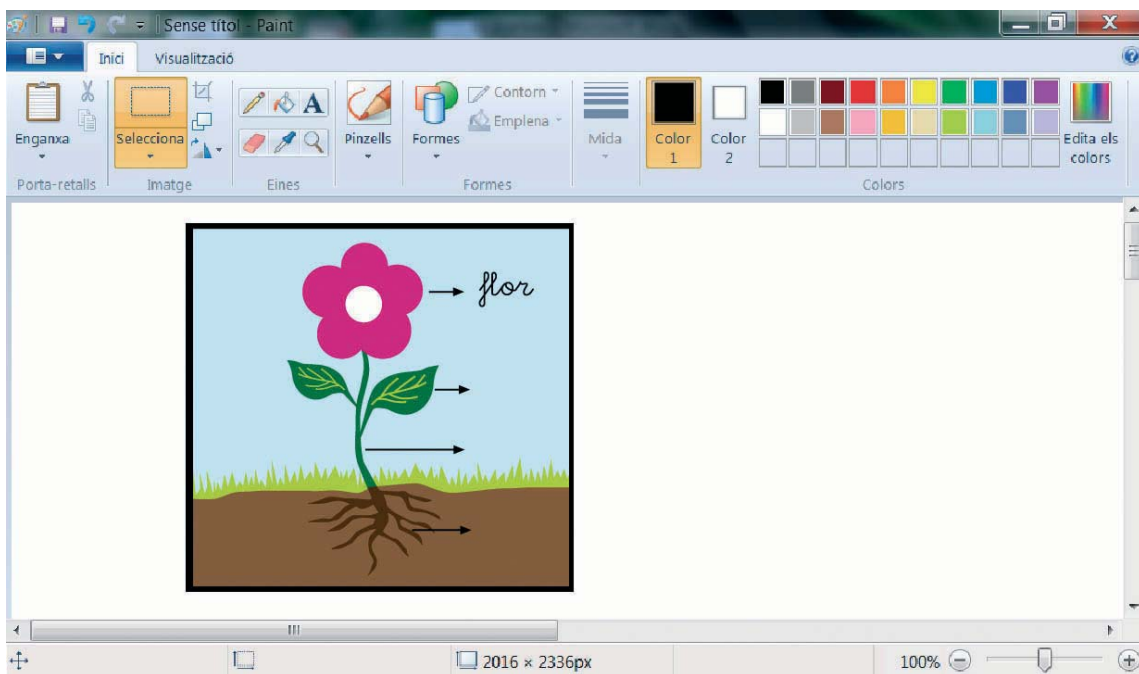

.....
.....

Enes plantes i podem distinguir:
dejós de tèrra: **arraïcs**
dessús de tèrra: **cama** o **camèra**, **branques**,
huelhes, **flors** o **fruits**.

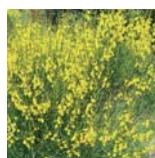
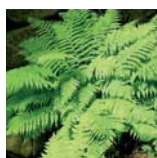
5. **Activitat TIC.** Diboisha en paint un arbe en tot mercar es sues parts.

Ena natura podem trapar diferents tipes de plantes.

6. Saberies dider se son arbes, arbilhons o èrbes?

.....
.....

Es plantes pòden èster arbes, arbilhons o èrbes.

Ara coneisheram quauqui arbes
deth nòste parcan.

Arbes

Pin

Casse

Bedoth

Escarèr/Noquèr

Hai

Auet

Arbilhons

Auerassèr

Borruquèr

Gimbro

Rosèr

Areu

Escobes

Èrbes

Menina

Pansauèc

Sanjoèn

Chicòia

Margalida

Hauquèra

7. Raia era imatge que non correspon enes seqüències que seguissen:

Arbe:

Arbilhon:

Èrba:

8. Met es imatges ena colomna que li correspon (imatges annèx 1):

Arbe	Arbilhon	Èrba

Plantes silvestres e de coetiu.

Es **plantes silvestres** son aqueres que creishen de manera naturau en bòsc o enes prats, sense era intervencion des personas.

Es **plantes de coetiu** son aqueres que sémien es personas e les cueden entà arremassar eth fruit o entà decorar.

9. Pinta es plantes silvestres de color verd e es de coetiu de color aurio/jaune.

10. Complèta:

menines - jardins - bòsqui - triulets - auets -
camp de coetiu - prats

Es plantes silvestres normaument se trapen en
..... e

Quauqu'ues des plantes silvestres son:,
.....,,

Es plantes de coetiu soent les trapam en
..... e

11. Des plantes, non tostemp minjam es fruts.
Guarda es imatges e restaca:

Frut

Arravets

Huelha

Api

Camèra

Espinards

Arraïc

Garbanços

Seme

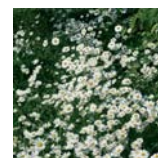
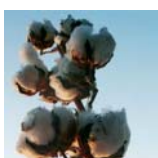
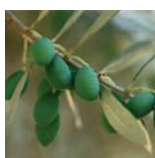

Cojardets en flor

Des plantes tamben ne podem obtier d'alti
materiaus, perhums o aliments.

12. Restaca:

13. Guarda es imatges e ditz a quina sason corresponen, e respon:

.....

.....

.....

.....

Toti es arbes mantien es huelhes en iuèrn?

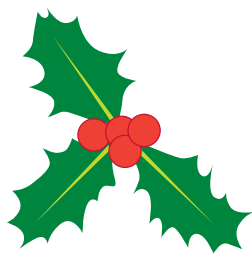
.....

.....

Es arbes de **huelha caduca** pèrden es huelhes ena tardor. Es que mantien era huelha tot er an son es de **huelha perenna**.

Estudiam es huelhes

Es huelhes des arbes an diferents formes. Podem classar es arbes segontes era forma des huelhes.

Dentada

D'agulha

Orau

Paumada

14. En grop, explicatz com ei cada tipe de huelha segontes era sua forma.

Huelha 1:

Huelha 2:

Huelha 3:

Huelha 4:

15. Coneishetz bèra planta daml aquestes huelhes?

Huelha 1:

Huelha 2:

Huelha 3:

Huelha 4:

16. Damb eth madeish grop, cercatz ua huelha o hètz-me ua fotografia. Didetz de quin arbe ei e a quin tipe de huelha correspon.

17. Hètz un pannèu damb es huelhes e es fotografies qu'auetz portat.

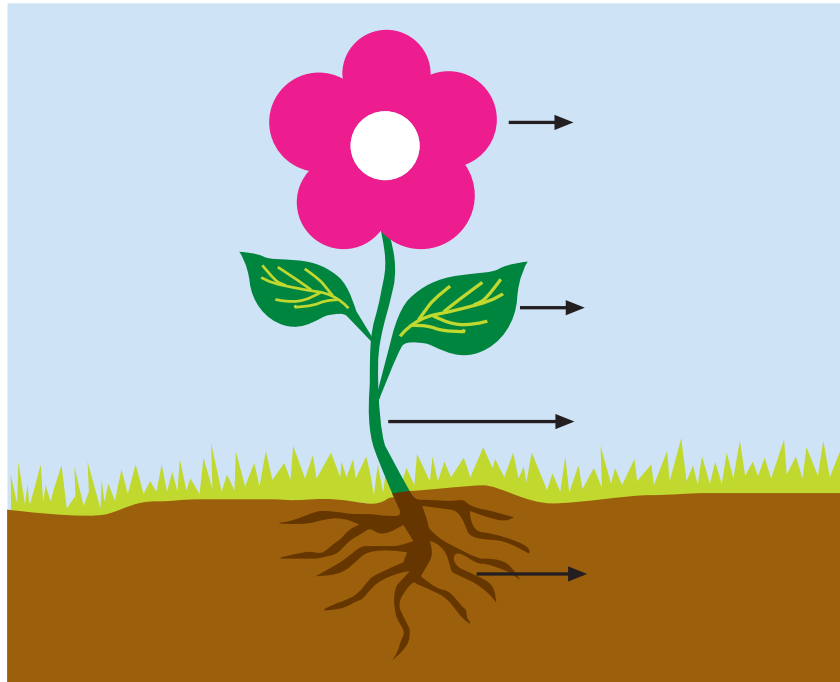

Rebrembatz qu'ei plan important **respectar** e **suenhar** era natura.

Qué auem aprenut?

1. Escriu es parts dera planta:

2. Qué a de besonh ua planta entà viuer?

.....
.....
.....

3. Quina ei era part comestibla en cada cas?

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

4. Restaca cada imatge dambl'era sason corresponenta.

iuèrn

primavera

estiu

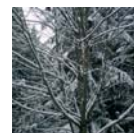
tardor

Mos avaloram

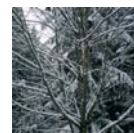

Entorneja era opcion mès avienta.

Sabi era diferéncia entre arbe, arbilhon e èrba.

Coneishi es parts d'ua planta.

Reconeishi es plantes dera Val d'Aran.

Reconeishi quini son es fruts comestibles.

Reconeishi era part comestibla dera planta.

Tema

11

Es animals

Qué ves ena foto? I a animals com aquest ena Val d'Aran?

Qué sabes des animals? Quini coneixes?

A on te semble que demoren aquesti animals?

De qué se neurixsen?

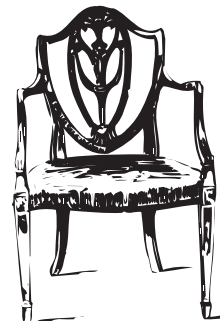
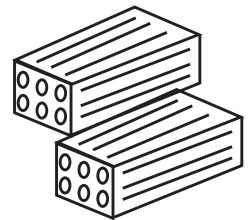
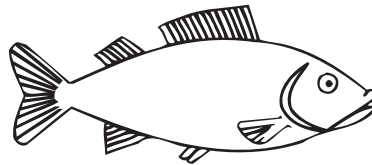
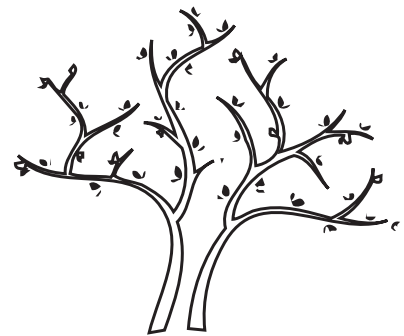
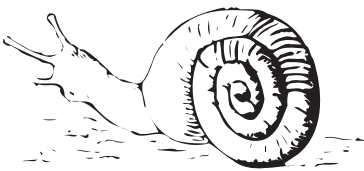
Qué t'agradarie saber des animals?

Es animals son èsters vius com es plantes e es persones ja que:

Nèishen, se neurissen, creishen, se reprodussien e morissen

1. Pinta es èsters vius:

D'a on a gessut aquest poric?

2. Complèta es tèxtes damb es paraules orientes.

garia - ueu - poric - ovipars

Era cauhe es ueus.

De cada nèish un

Es animals que nèishen des ueus son

selha - anhèths - vrente - vivipars

Era se marrís.
(demore prenhada)

Es petiti nèishen

deth dera mair, son

Es animals que nèishen deth vrente dera mair son **vivipars**.

Es animals que nèishen d'un ueu se criden **ovipars**.

3. Mèrca en color **vermelh** es animals **vivipars** e en **blu** es **ovipars**.

4. Diboisha:

Animau vivipar

Nòm:

Animau ovipar

Nòm:

Arribe eth moment de parlar de minjar!
Que bones son aqueres mores!

5. Classa es animals segones era sua alimentacion:

Vop - girafa - craba - oelha - porceth - chimpanzè

			
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Es animals que mingem plantes son **erlivòrs**.
 Es animals que mingem d'alti animals son **carnivòrs**.
 Es animals que mingem carn e plantes son **omnivòrs**.

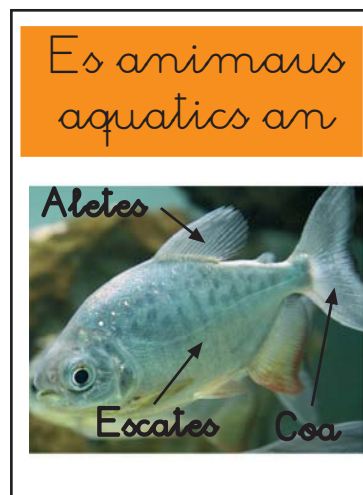

6. Raia es imatges que non corresponen ara sequéncia:

 Carnivòrs					
 Erlivòrs					
 Omnivòrs					

Segontes coma se desplacen es animals les podem classar en:

- **Terrèstres:** se desplacen per terra.
- **Aquatics:** se desplacen pera aigua.
- **Aerians:** pòden volar.

Non toti es animals se desplacen dera madeisha manera.

7. Restaca coma se desplacen es animals des imatges:

Caminen

Vòlen

S'arrossèquen

Naden

Damb es pantes

Damb eth còs

Damb es ales

Damb aletes

8. Complèta:

isards - gat-garièr - arrianglos - terrèstres -
ena aigua - daufin - calandretes -
trueites - agles - aerians

Es animals viuen ena tèrra
com es, eth e
era ribora.

Es animals aquatics viuen
com es, e es

Es animals pòden volar
com es, es
e es

9. Encòla es animals enes lòcs per a on se botgen.
(annèx 1)

Es animals, a diferència des humans, auem eth còs caperat de manera característica adaptada as besonhs de cadun. N'i a qu'auem peu, d'anti plumas, d'anti escalhes, d'anti lan,

10. Qué capère eth còs de cada animal?

Peu

Plumas

Escates

Casquelh

- Eth peish a eth còs caperat de
- Eth gat a eth còs caperat de
- Eth cargòlh a eth còs caperat de
- Er audèth a eth còs caperat de

11. Guarda es animals des imatges e respon:

			
Gargolha	Can	Estruci	Girafa
			
Balena	Vaca	Monard	Gat

- Entorneja de color *iranjá* es animals que pòden *víuer en casa*, de color *verd* es que pòden *víuer en un zòo* o *ena natura*.

- Quini animals pòden víuer en casa i quini non? Perqué?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Laguens deth mon animau podem trapar:

- animals **domètges**, que demoren en casa o ena bòrda,
- animals **sauvatges**, que podem veir enes zòos o ena natura.

12. Encòla es imatges des pegassolets en miei a on les podem trapar. (annèx 2)

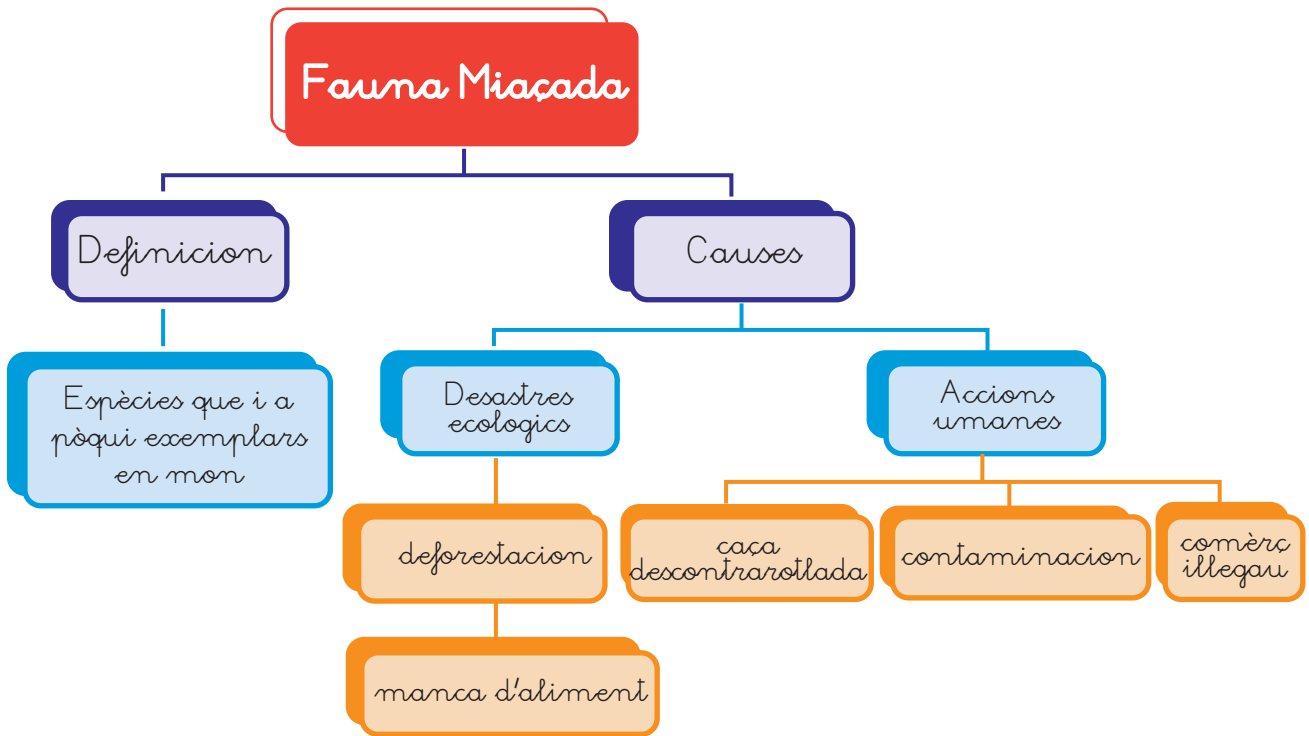
Bòrda

Casa

Montanha

Sabes qué ei era fauna miaçada?

En mon i a espècies d'animals que son a punt de desaparèisher se non les protegim. Ne coneishes bèra ua?

Os ròi

Paom

Gat-garièr

Balena

Lop

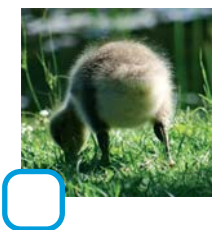
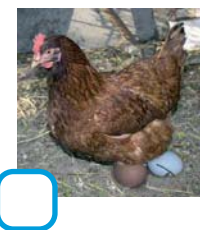
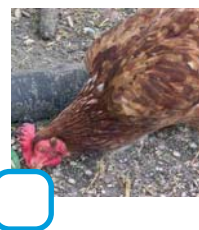
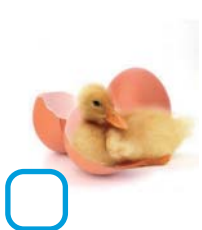
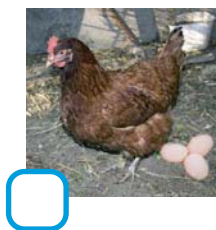
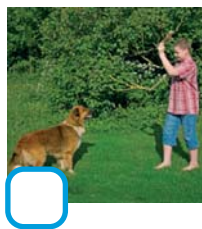
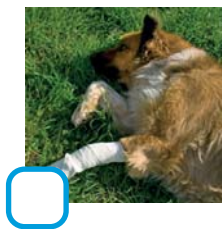
13. Entorneja de *verd* es *accions correctes* entà protegir as animals e de *vermelh* es *incorrectes* o *prohibides*.

Qué auem aprenut?

1. Ordena es seqüéncies:

- Què vedem enes imatges anteriores? Perquè podem dir que son èsters vius?
- Quini animals nèishen deth ventre dera mair? Quini ac hèn des ueus?

2. Complèta es fiches des èsters vius que seguissen:

Nòm: arongla
Nèish: de ueus
Miei: aèrian
Minge: omnivòr
Abitat: sauvatge
Parto: bec, ales, pautes, plumas

Nòm:
Nèish:
Miei:
Minge:
Abitat:
Parto:

Nòm:
Nèish:
Miei:
Minge:
Abitat:
Parto:

3. Escriu ena gresilha avienta:

os panda - òrca - pingüins - vop - agla -
vibora - leon - cernalha aranesa -
tortuga des Galápagos - esquirò

Animaus sauvatges que podem
trapar ena Val d'Aran.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Animaus sauvatges de
d'auti lòcs.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Cau suenhar toti es animals; com èsters
vius; meriten eth nòste respècte.

Mos avaloram

Entorneja era opcion mès avienta.

Identifiqui es animals coma èsters
vius.

Sabi diferenciar es animals ovipars
des vivipars.

Classi as animals segontes era sua
alimentacion.

Compreni qué vòu dider fauna

Tema

12

Reciclatge materials e màquines.

- Què vedem en aquesta imatge?
- Sabem entà qué son aqueri contenadors? E perquè son de diferents colors?
- Què sabem deth reciclatge? E des diferents materials que podem reciclar?
- Quines màquines coneishem? E qué ei cò que m'agradarie conéisher?

Reciclatge materials e maquines.

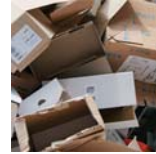

I a diferents tipus de materials. Vedem se quini coneixetz?

1. Restaca:

Metau Carton Veire Plastelina

Husta Papèr Plastic

I a materials mès **durs** com eth veire, era husta, es metaus e quauqui plastics. E materials **trendi** com era plastelina, eth papèr o era hanga.

2. Entorneja es materials **trendi** en **blu** e es materials **durs** en **verd**.

Eth cornèr deth reciclatge:

Quan se tringue quinsevolh material, ua pipa de plastic, un bòli, huelhes de papèr... o s'acabe com un iogort o un chuc, cau lançar es materials enes contenidors corresponents, entà ajudar a suenhar eth miei ambient.

Es contenidors de colors servissen entà lançar...

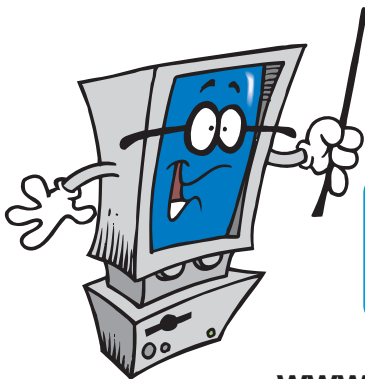
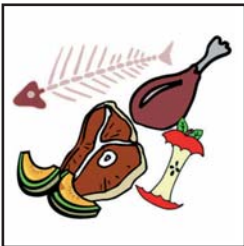

3. Restaca:

Papèr e
cartonMatèria
organica

Envasi

Veire

Activitat TIC: entà comprobar se
sabes classar ben es lordères:

www.arc.cat/ca/publicacions/exe/reciclatge/index.html

Reciclatge materials e maquines.

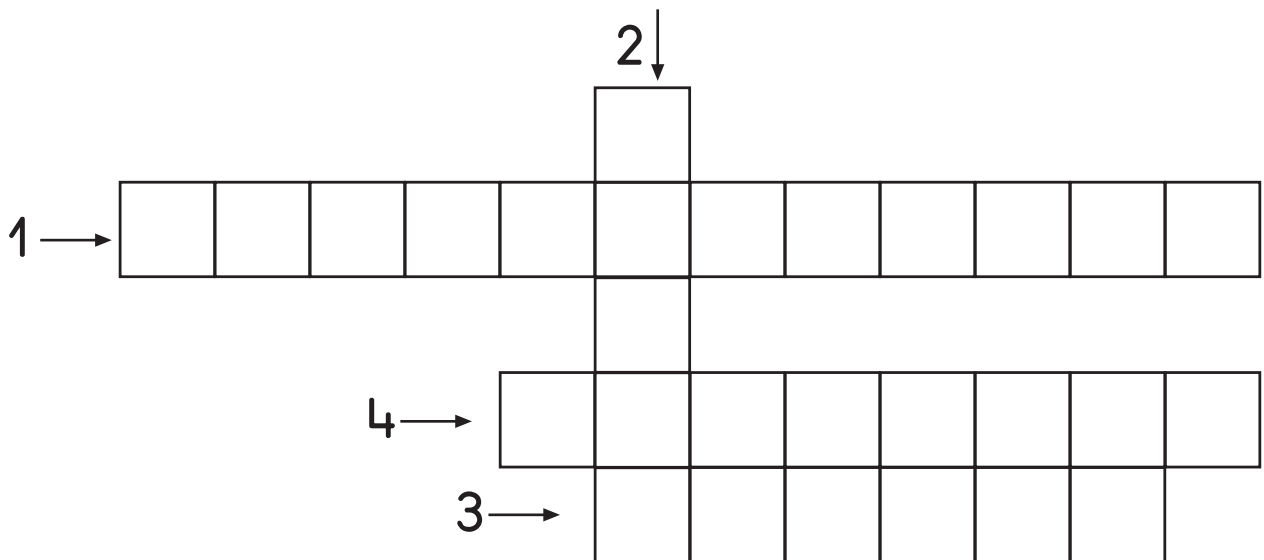
1. Complèta:

➤1. Contienedor a on i lançam fuelhes de papèr e caishes de carton. Ei eth contienedor de

➤2. Podem lançar un veire trincat en contienedor de

➤3. Podem lançar eth papèr qu'embolique un mochet en contienedor de

➤4. I lançam rèstes de minjar, ei eth contienedor dera matèria

Es maquines. Quina passada!

Es maquines an estat creades pes persones entà hèr-mos era vida mès facila.

5. Entorneja es maquines des següentes imatges.

I a maquines simples com:

Es persones auem de hèr força entà qu'aquestes maquines foncionen.

D'outes maquines son complexes com:

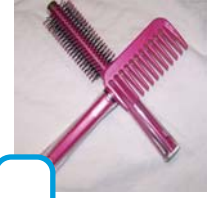
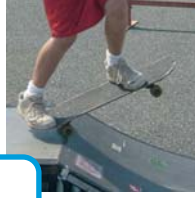
Aquestes maquines son mès complexes, hères ues van tamb electricitat e d'outes tamb piles.

Reciclatge materials e maquines.

6. Raia:

Maquines
simples

Maquines
complexes

7. Classa.

ripa que parle - tricicle - gelèra - estalhants
- can que camine - videoconsòla - ràdio -
agudacreions - telecomanda.

Maquines
simples

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Maquines complexes

electricues

tamb piles

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Qué auem aprenut?

1. Trapa eth nòm de 7 materials en saussèr de letres en tot escriuer-les.

A	L	S	A	K	V	Q	P	T	C
P	L	A	S	T	E	L	I	N	A
A	U	I	Q	R	I	N	H	P	R
P	N	D	U	F	R	G	J	C	T
È	S	O	B	M	E	T	A	U	O
R	T	H	U	S	T	A	M	Q	N
Q	A	T	P	L	A	S	T	I	C

- 1. 5.
- 2. 6.
- 3. 7.
- 4.

2. Encòla. (annèx 1)

Maquines simples

Maquines complexes

 <p>electricas</p>	 <p>tamb piles</p>

Reciclatge materials e maquines.

3. Diboisha e escriu 2 objectes que pogam trapar enes diferents contienedors.

Envasi

- 1.
- 2.

paper e carton

- 1.
- 2.

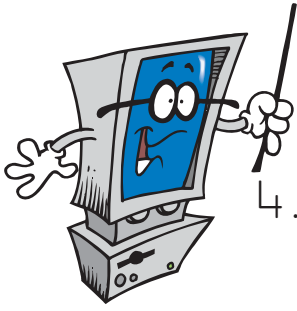
Veire

- 1.
- 2.

matèria organica

- 1.
- 2.

4. El reciclatge R: www.cresidusvoc/joc

Mos avaloram

Entorneja era opcion més avienta.

Coneishem diferents tipus de materials.

Identifiqui es diferents contenidors e entà que son cadun d'eri.

Sò conscient/a dera importància deth reciclatge entà suenhar eth miei ambient

Sabi qu'ei ua maquina

Diferéncii ua maquina simpla d'ua complexa.

Coneishi maquines electriques e maquines tamb piles.

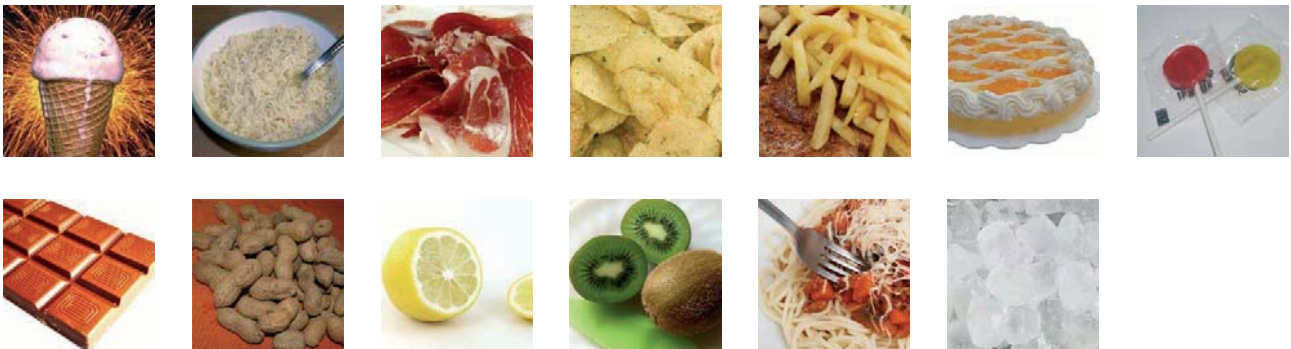
Tèma 2

Annèxx 1:

Cap	Vrente	Natura
Huelha	Melic	Ala
Cama	Popa	Pè
Man	Sabata	Pauta
Braç	Membre	Tronc

Tèma 3

Annèxx 1:

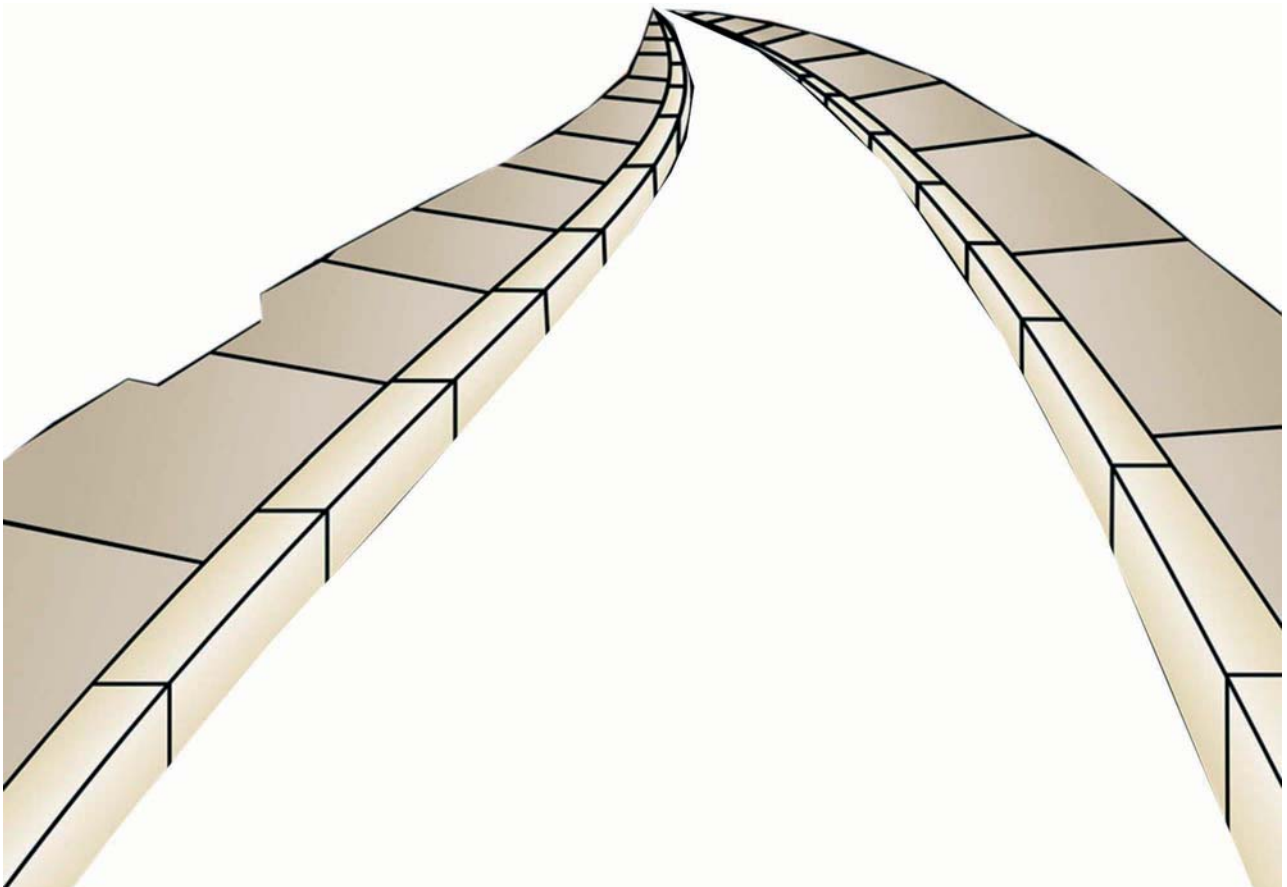
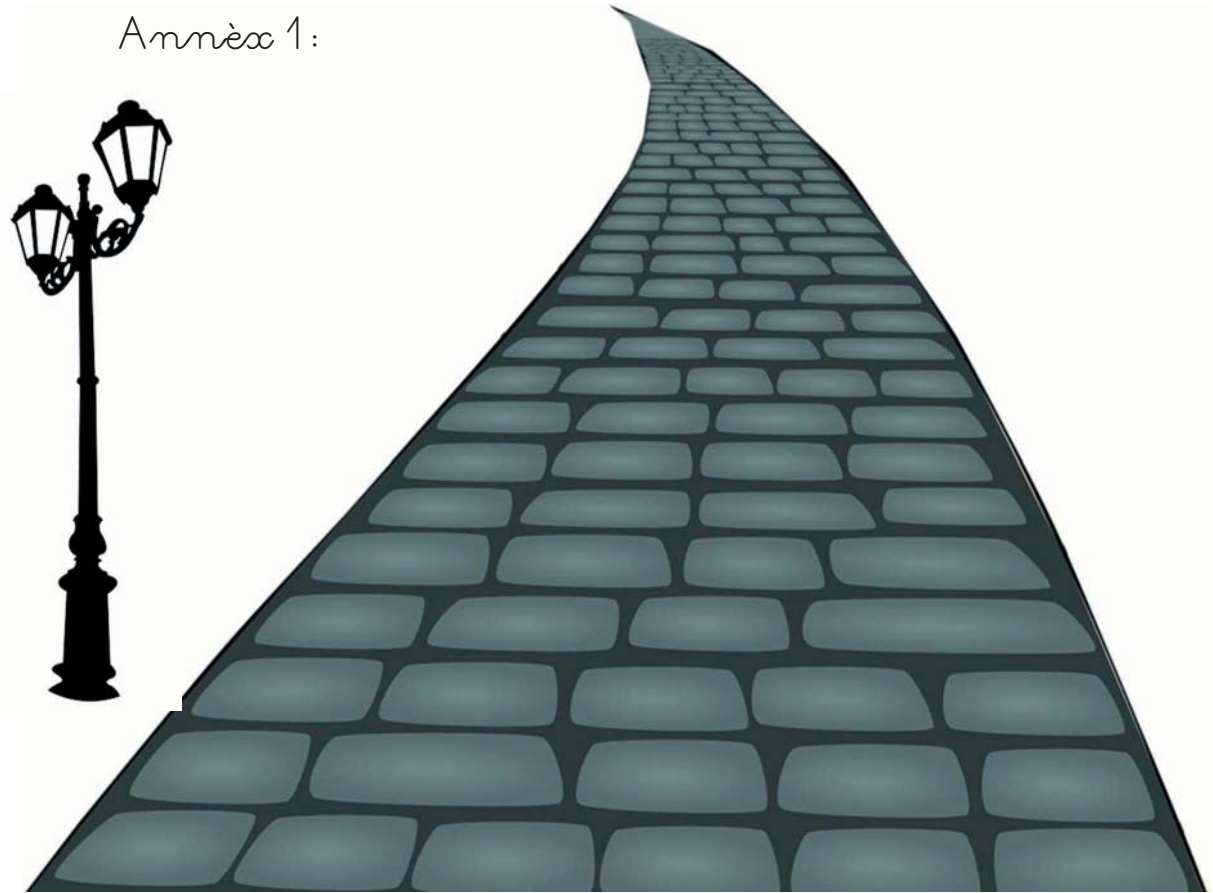
Tèma 6

Annèxx 1:

Tèma 6

Annèss 1:

Tèma 7

Annèss 1:

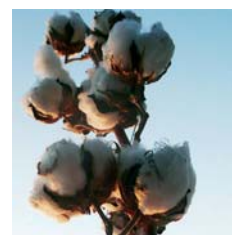
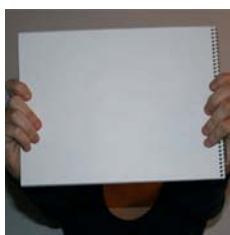
Tèma 8

Annèss 1:

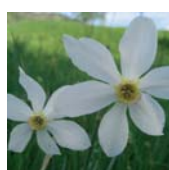
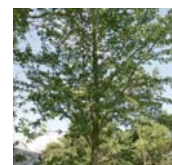
Tèma 9

Annèx 1:

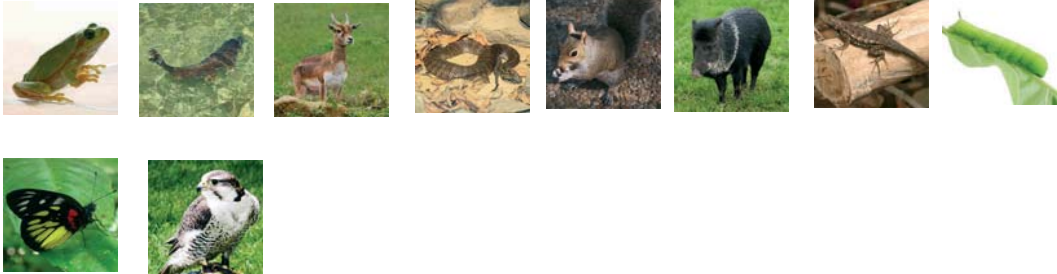
Tèma 10

Annèx 1:

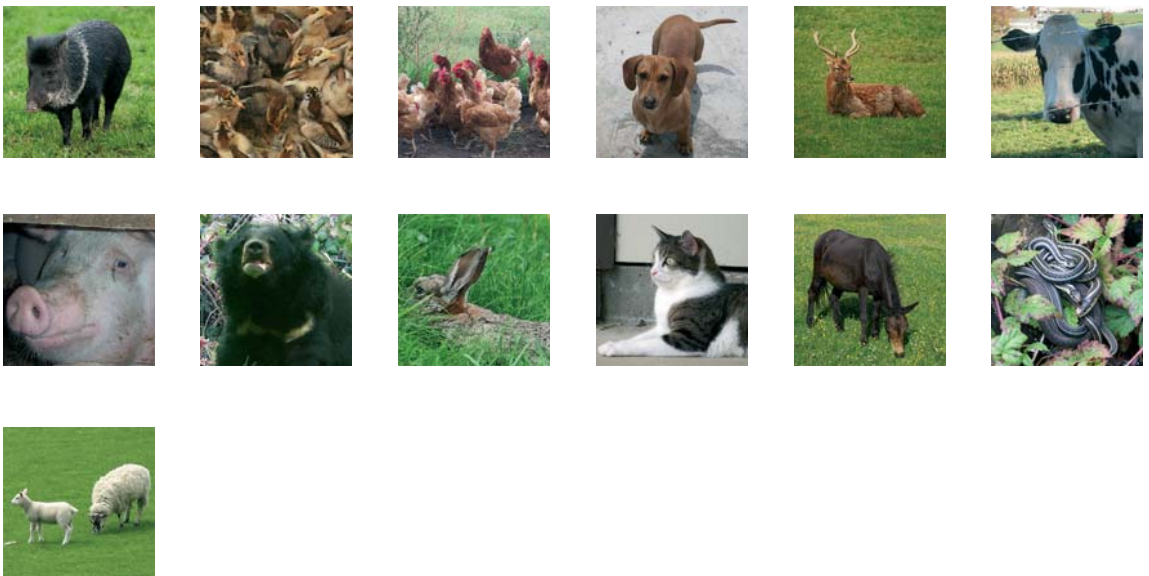

Tèma 11

Annèx 1:

Annèx 2:

Tèma 12

Annèx 1:

**Conselh Generau
d'Aran**